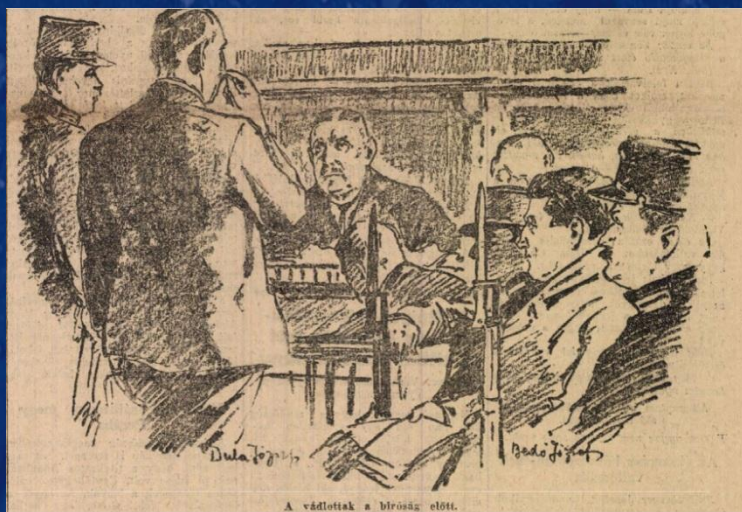

KÁNTÁS BALÁZS

**EGY RADIKÁLIS JOBBOLDALI TITKOS
SZERVEZET AZ IRREGULÁRIS
KATONAI ALAKULAT ÉS A
BŰNSZÖVETKEZET HATÁRÁN**

A vádlottak a bíróság előtt.

**A CSELEKVŐ MAGYAROK TÁBORA ÉS AZ
ALAPÍTÓ-VEZETŐK ANTISZEMITA
INDÍTTATÁSÚ RABLÓGYILKOSSÁGI ÜGYE
(1922–1926)**

KÁNTÁS BALÁZS

EGY RADIKÁLIS JOBBOLDALI TITKOS
SZERVEZET AZ IRREGULÁRIS KATONAI
ALAKULAT ÉS A BŰNSZÖVETKEZET
HATÁRÁN
A CSELEKVŐ MAGYAROK TÁBORA ÉS AZ
ALAPÍTÓ-VEZETŐK ANTISZEMITA
INDÍTTATÁSÚ RABLÓGYILKOSSÁGI ÜGYE (1922–
1926)

ISBN 978-615-6250-52-0

Lektorálta:

Dr. habil. Fazekas Csaba PhD

Prof. dr. Zinner Tibor

Prof. dr. Borsi-Kálmán Béla DSc

Felelős kiadó–szerkesztő:

Dr. Zsávolya Zsoltán PhD

HORTHY-KORSZAK TÖRTÉNETÉNEK
KUTATÁSÁÉRT TÁRSASÁG

BUDAPEST, 2023

A csak elektronikusan publikált kismonográfia megjelenését a Magyarbani Zsidó Imaegylet Egyesület (ZSIMA) támogatta, melynek a szerző tudományos tanácsadója, kutatója.

BEVEZETÉS

Titokban működő szervezetek történetéről értekezni az egyik leghálátlanabb történetírói feladat, hiszen az ilyen organizációk jellemzően kevés iratot képeznek, vagy éppenséggel egyáltalán nem állítanak elő és hagynak hátra írott dokumentumokat. Minél nagyobb továbbá az időbeli távolság, annál nehezebb a kutató számára egy szervezet múltbeli tevékenységét bármilyen módon is nyomon követni, rekonstruálni. Márpedig a magyar történelem viharos időszakai közé tartozó Horthy-korszak, főként annak első néhány éve bővelkedett – elsősorban jobboldali, irredenta eszmék mentén szerveződő, és ezzel persze nem szükségszerűen együtt járó módon, de igen gyakran az antiszemitizmust sem nélkülöző – titkos társadalmi egyesületekben, társaságokban, szövetségekben, melyek a politikai életet is bizonyos mértékig befolyásolták. E titokban működő szervezeteknek olykor volt legális fedőszervezete (a legálisan bejegyzett egyesületek egyébként pártpolitikai aktivitást a korabeli jogszabályok szerint elvileg nem folytathattak) valamilyen társadalmi egyesület formájában, olykor

pedig informális keretek között, csupán a tagok közti szóbeli megbeszélések és utasítások alapján fejtették ki a tevékenységüket. Miként azt Mester Miklós történész, országgyűlési képviselő és kultúrpolitikus, a Horthy-korszak egyik jelentős történelmi tanúja – aki persze maga is számos ilyen titkos szervezetben tag volt – írja érzékletesen emlékirataiban:

„Létezett egy tucatnyi titkos, féltitkos és igen zárt, exkluzív tagsággal rendelkező társaság, melyek berkeiben dőlt el lényegében, hogy a vezető pozíciókat kikkel töltik be, hogyan állítják össze a kormányzópártot, kik indulhatnak képviselőként, kik lesznek az ispánok, alispánok, szolgabírók, csendőrparancsnokok, kik kerülhetnek be a kormányzó szűk tanácsadói körébe.”¹

Mielőtt azonban rátérnék arra, melyek is voltak a két világháború közötti korszak valóban létező és valós politikai érdekérvényesítő képességekkel

---

¹ Régebben: OSZK 1956-os Intézet OHA – 45. sz. 53. Mester Miklós-interjú. Készítette Gyurgyák János – Varga Tamás 1986-ban. A memoárt – miután az Intézetet megszüntették – a VERITAS Történetkutató Intézet és Levéltár őrzi (HU-VTIL) napjainkban. Idézi: SZEKÉR Nóra, *Titkos társaság. A Magyar Testvéri Közösség Története*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2017, 78.

rendelkező legjelentősebb titkos társaságai, melyek befolyását azonban hangsúlyozottan nem érdemes misztifikálni és túlbecsülni, érdemes egy rövid, elméleti jellegű kitérőt tenni azt illetően, jellemzően mit is ért a nemzetközi szakirodalom a *titkos társaság* fogalma alatt, illetve az ilyen társadalmi szervezeteknek mely típusai, altípusai ismertek. Mivel munkám alapvetően nem elméleti, hanem történeti orientáltságú mű, elsősorban politika- és hadtörténelmi szakmunka (hadtörténelmi, mert a magyar radikális jobboldali titkos szervezetek egy jó része a magyar haderő félhivatalos kiegészítő alakulataként is funkcionált), így az erre vonatkozó, definitív jellegű elméleti kitekintést igyekszem rövidre fogni, habár vizsgálódásom során végig igyekszünk nem csupán politika- és had-, de társadalom- és művelődéstörténeti szempontokat is igyekszem figyelembe venni.

A téma könyvtárnyi nemzetközi szakirodalma szerint, bár a definíció kissé közhelyszerű, de *titkos társaságnak* nevezünk minden olyan szervezetet, amely a következők közül legalább egy tulajdonsággal rendelkezik: titkos tagság, titkos szervezeti felépítés, titkos szabályzat, titkos tanítás, titkos csoportosulás,

titkos tevékenység.² A legalább részben vagy egészben titkosan működő szervezetek története természetesen szinte egyidős magával az emberiséggel, ugyanakkor, mint azt már fentebb is említettem, jellemzően kevés adatot szolgáltatnak ki magukról a kívülállóknak, illetve kevés értékelhető forrást képeznek és hagynak hátra, ezért a történetük nehezen kutatható, a róluk szóló hiedelmek, legendák, összeesküvés-elméletek pedig még nehezebben választhatók el a valós történelmi tényektől.

A titkos társaságokon belül három vagy négy nagyobb alcsoport különböztethető meg: ezek a vallási, a politikai/politizáló, valamint a bűnöző titkos társaságok. Egyes szerzők továbbá joggal negyedik, önálló kategóriaként kezelik a beavatási titkos társaságokat (ilyen például a hosszú múltra visszatekintő, máig közismert szabadkőműves mozgalom). A beavatási titkos társaságok azonban, noha nem feltétlenül tűznek ki deklarált vallási vagy politikai célokat, illetve a tevékenységük sem feltétlenül törvénytelen, sok esetben egyúttal a fenti

---

² Lásd például: David V. BARRETT, *Titkos társaságok. Az ősiektől és rejtettektől a moderneig és álcázottakig*, ford. DARÓCZI Enikő, Budapest, Gold Book Kft., 2001, 10–19.

három kategória valamelyikének a megjelenési formái, hiszen a tagság jellemzően a titkos vallási, politikai és bűnözői szervezetekben is bizonyos formalizált elemeket tartalmazó (pl. próba- és eskütétel) beavatási ceremónia útján nyerhető el.³

A vallási titkos társaságok nagy része eredetileg valamely általánosan elfogadott hitelvvel ellentétes nézetet valló szekta. A szekta, azaz általában egy valamely nagyobb vallási felekezetből kivált, annak egyes tanait megtagadó, és csak egy bizonyos dogmarendszer vagy vallási tanító tanításait elfogadó vallási csoport, önmagában még nem titkos társaság, csak akkor válik azzá, ha zárt, ezoterikus közösséggé alakul, amely a be nem avatottak előtt el is titkolja a tanait és rituáléit, mint például az alaviták, taríkákat és drúzokat az iszlám valláson belül. A vallási titkos társaságok általában erősen elitisták, és hitük szerint az Istenhez/istenekhez vezető út csak egy szűk, kiválasztott kisebbség, a beavatottak számára megismerhető, a többi ember, az avatatlanok pedig alkalmatlanok az isteni kinyilatkoztatás megértésére

---

³ Vö. Jean-François SIGNIER, *Titkos társaságok*, Athenaeum Kiadó, Budapest, 2006.

és befogadására.⁴ Lehet egy vallási szervezet titkos társaság akkor is, ha maga a tagság ténye titkos, ez egyébként a múltban például az eretnek keresztény mozgalmaknak is jellemzője volt, hiszen ugyanazon vallás a domináns irányzata, a katolicizmus részéről üldözésnek voltak kitéve.⁵ De vallási titkos társaságokra emlékeztettek a történelem során a különböző gnosztikus vallások felekezetei, ugyanakkor például sokan vallási alapú titkos társaságnak tartják a keresztény vallás római katolikus irányzatán belül működő, állítólag jelentős politikai befolyásra is törekvő, vagy azzal egyenesen rendelkező szervezetet, az Opus Deit is, noha ennek titkos tevékenysége és céljai korántsem bizonyítottak.⁶

A politikai titkos társaságok értelemszerűen meghatározott politikai célok megvalósítása érdekében létrejövő társadalmi szervezetek. Titkosságuk és szervezeti formájuk részei a politikai stratégiájuknak, és az általuk kitűzött

---

⁴ A vallási titkos társaságokról/titkos vallási felekezetekről lásd bővebben például: David V. BARRETT, *The New Believers. Sects, 'Cults' and Alternative Religions*, London, Cassel Publishing, 2003.

⁵ SIGNIER, i. m. 10–11.

⁶ Uo. 70–73.

politikai cél elérése után rendszerint megszűnnek, de ha nem, akkor új működési területet találnak maguknak, ami többnyire illegális tevékenységet, bűnözést jelent. A politikai titkos társaságok létrejöhetnek a fennálló államrend megdöntése céljából, ebben az esetben illegális szervezkedésekről beszélünk, de ritkább esetben akár éppen annak megőrzésére is, mint a – jellemzően elnyomó – kormányzat egyfajta meghosszabbított, láthatatlan kezei, ilyenkor pedig titkos állami vagy kvázi-állami szervekről beszélünk.⁷ A titokban működő politikai szervezetek gyakran folyamodnak erőszakos eszközökhöz a céljaik elérése érdekében, az egyes forradalmár mozgalmak a fennálló politikai hatalom megdöntése céljából például a történelem során számtalan alkalommal követtek el merényleteket, terrorcselekményeket, vagy robbantottak ki felkeléseket. Ilyen titkos politikai szervezet volt például a 19. század első felében a sok kis fejedelemségből álló Olaszország egységesítéséért küzdő carbonari mozgalom,⁸ vagy a cári uralom megdöntésére szövetkező, ugyancsak

---

⁷ Uo. 134–135.

⁸ Uo. 146–149.

a 19. században működő dekabrista szervezkedés,⁹ de ilyen volt a 20. század első felében a horvát függetlenségért küzdő, terrorcselekményektől sem visszariadó, katonai jellegű usztasa mozgalom,¹⁰ vagy a német nemzetiszocializmus eszmei alapjait állítólag lefektető, ezotériától sem mentes Thule Társaság.¹¹ A történelem során rengeteg titkos politikai szervezet küzdött sokszor erőszakos eszközökkel a hatalom megszerzéséért, illetve szélsőjobboldali vagy éppen szélsőbaloldali eszmék mentén lefektetett célokért, a titkosság és a konspiráció pedig még ma is gyakran a szélsőséges politikai csoportok működés módjához tartoznak. Valószínűleg a máig létező, amerikai rasszista titkos társaságot, a Ku-Klux-Klant, amely egyébként az Egyesült Államokban önmagában nem illegális szervezet, sem kell részletesebben bemutatni, hiszen az is köztudottan radikális, kirekesztésen alapuló politikai eszmék mentén szerveződik. A titkos politikai szervezetek tevékenysége ugyanakkor szorosan kötődik az egymással hadban, vagy legalábbis feszült viszonyban álló országok

---

⁹ Uo. 150–151.

¹⁰ Uo. 174–175.

¹¹ Uo. 168–169.

közötti konfliktusok történetéhez is, így olykor nehezen választható el a titokban működő állami, hírszerző és kémelhárító szervezetektől, titkosszolgálatoktól, melyek a tevékenységüket saját hazájuk szolgálatában, és ezzel együtt gyakran más államok és kormányok rovására, azok ellenében végzik.¹²

A bűnözői titkos társaságok, titkos bűnszövetkezetek működése nem szorul különösebb magyarázatra, hiszen ezek a szervezetek illegálisan, a székhelyükül szolgáló ország vagy országok hatályos jogszabályait áthágva működnek, sőt, tevékenységük nagyon gyakran az államhatárokon is átnyúlik. Az ilyen szervezetek egyik legfőbb eszköze a titkosság, és tevékenységük részleteinek nyilvánosságtól való elzárása alapvető feltétele a tevékenységük folytatásának, a gazdasági folyamatokban való részvételüknek. A szervezett bűnözés ugyanis olyan kockázatos tevékenység, amely maximális fegyelmet, a szervezethez való feltétlen hűséget, és mindenekelőtt titoktartást, hallgatást követel a

---

¹² A titkos politikai szervezetek és a hírszerző/kémelhárító szolgálatok kapcsolódásáról lásd bővebben: Christopher ANDREW, *The Secret World. A History of Intelligence*, London, Penguin Books, 2019.

benne résztvevőktől. A bűnszervezetek általában egyúttal beavatási titkos társaságok is, hiszen jellemzően tanúk jelenlétében esküt vesznek újonnan belépő tagjaiktól, a belépő pedig jellemzően hűséget és titoktartást fogad, melynek megszegése esetén az áruló – például a hatóságokkal együttműködő, társait feladó bűnöző – igen gyakran valóban halállal lakol.¹³ Ilyen titokban, legalábbis jórészt a nyilvánosság kizárásával működő, a jogszabályokat és a társadalmi együttélési szabályokat semmibe vevő szervezetet képeztek a történelem során például az orgyilkosságra is felbérelhető zsoldos katonák, a nindzsák a közép- és kora újkori Japánban,¹⁴ de ilyen ma is létező, veszélyes bűnszervezetek a jól ismert olasz maffia,¹⁵ a kínai triádok,¹⁶ vagy a japán jakuza.¹⁷ Ezek a szervezetek esetében nem kérdés, hogy igen komoly veszélyt jelentenek a társadalmakra, amelyeken belül működnek, és tevékenységük alapvetően rendészeti, súlyosabb

---

¹³ SIGNIER, i. m. 200–201.

¹⁴ Uo. 204–205.

¹⁵ Uo. 232–233.

¹⁶ Uo. 210–213.

¹⁷ Uo. 230–231.

esetben akár nemzetbiztonsági kérdés. Voltak és vannak példák arra is, hogy a titokban működő bűnszövetkezetek az állam működésének minél erőteljesebb befolyásolására törekszenek a saját hasznuk növelése reményében, ilyen módon pedig politikai célokat is kitűznek, korrupt politikusok és állami hivatalnokok beszerzése és megvesztegetése által pedig egyúttal titkos politikai szervezetekké is válnak.¹⁸ Elég például, ha csak a Dél-Amerikában működő, egyes országokat olykor a polgárháború szélére sodró, nemzetközi szinten tevékenykedő drokartellekre gondolunk.¹⁹

A fentebb említett beavatási/iniciációs titkos társaságok esetében a beavatás mindig szertartásos, legalább enyhén misztikus, és azt az érzetet kelti a beavatott személyben, az újonnan felvett tagban, hogy általa valamilyen magasabb rendű eszmei közösség tagja lett. Általában a közösség titkos tanításaiba, vagy annak megszerzési lehetőségébe avatják be a jelöltet, vagyis a beavatott a

---

¹⁸ A szervezett bűnözői csoportok és a politika összefonódásáról lásd bővebben: Giovanni A. TRAVAGLINO–Lisbeth DRURY, *The Secret Power of Criminal Organizations. A Social Psychological Approach*, Springer, Berlin, 2020.

¹⁹ SIGNIER, i. m. 234–235.

továbbiakban jogosulttá válik megismerni a zárt közösség titkos elméleteit, céljait, működés módját, szervezeti felépítését. A beavatási társaságok a világot két embertípusra osztják, saját tagjaikra, a beavatottakra, és a beavatatlanokra vagy profánokra. A beavatási titkos társaságok ugyanakkor abban különböznek a titkos vallási felekezetektől, hogy általában nem állítják, hogy titkos tudásuk isteni eredetű lenne, inkább bizonyos világnézeti alapelveket fektetnek le és módszereket ajánlanak a híveiknek, hogy megtalálják a boldogulást, és a maguk módján jobb helyé tegyék a világot.²⁰ Bár titokzatosságuk és exkluzív tagságuk miatt máig igen sok összeesküvés-elmélet lengi körül őket, és ennek köszönhetően gyakran bélyegzik őket titkos vallási, politikai vagy akár bűnözői szervezetnek, a beavatási titkos társaságok sok esetben tényleg pusztán világnézeti alapúak, és bár zártan, de a törvényeket tiszteletben tartva működnek.

A közismert, ugyanakkor valószínűleg semmiféle világösszeesküvést meg nem valósító, egyébként nem is centralizált, számos irányzattal

---

²⁰ Uo. 79–81.

rendelkező szabadkőműves mozgalom például exkluzív világnézeti alapú társaságok összessége, amelyek bizonyos humanista alapelvek, a felvilágosodás eszméinek elfogadását, vallási és politikai toleranciát, illetve a „minden ember egyenlő” elvének elfogadását követelik meg tagjaiktól, a működésük pedig deklaráltan apolitikus, összejöveteleiken aktuálpolitikai témákkal jellemzően nem foglalkoznak. Némelyik szabadkőműves irányzat elvárja, hogy tagjai valamely vallás követői legyenek, és higgyenek egy felsőbb hatalomban, legalább a szabadkőművesek által szimbolikusan tisztelt isten-allegóriában, a Világegyetem Nagy Építőmesterében, más irányzatok ateistákat is felvesznek a tagjaik közé, és elég, ha a jelölt alapvetően toleráns, humanista világnézetet követ. Bár e mozgalomról sokan gondolják, hogy a világnézeti alapú, spekulatív, soraiba jellemzően értelmiségieket fogadó szervezet álcája mögött titkos politikai és gazdasági tevékenységet folytat, és a világ irányítására, de legalábbis a nemzetközi nagypolitika és a világgazdaság befolyásolására törekszik, valójában a legtöbb demokratikus országban bejegyzett egyesületeket képez, amelyekhez bizonyos

megszorításokkal szinte bárki csatlakozhat.²¹ Hasonló exkluzív, alapvetően világnézeti és szakmai alapú, sem nem vallási, sem nem politikai alapú, illegális tevékenységet pedig főként nem folytató szervezet a kiemelkedő műszaki szakembereket, mérnököket, technikusokat, szerelőket tömörítő, máig működő, a szabadkőművességgel közös eszmetörténeti gyökerekkel rendelkező mesterlegény mozgalom,²² vagy a szabadkőművesekkel ugyancsak szoros történeti kapcsolatban álló, ám annál jóval ezoterikusabb rózsakeresztes mozgalom.²³ E világnézeti alapú szervezetek magukat egyébként manapság inkább *zárt*, mint *titkos* társaságként szokták definiálni, ami azt jelenti, hogy tanaik, rítusaik, céljaik ma már az internetnek és a róluk szóló könyvtárnyi szakirodalomnak, nem egyszer bennük tagsággal bíró, a saját mozgalmuk történetét kutató szerzők könyveinek és tanulmányainak köszönhetően nem kifejezetten titkosak, azaz kívülállók, beavatatlanok számára is nagy vonalakban megismerhetők, a tagnévsoruk

---

²¹ Uo. 110–115.

²² Uo. 98–103.

²³ Uo. 104–109.

viszont alapvetően nem nyilvános. A tagok önmagukat bárki előtt felfedhetik, tagtársaikról viszont nem nyilatkozhatnak azok engedélye nélkül, és ha így tesznek, a mozgalomból való kizárásukat is kockáztathatják.

Az Amerikai Egyesület Államokban továbbá jelentős hagyománya van annak, hogy a nagy, neves egyetemek diákszövetségei egyúttal exkluzív, beavatási titkos társaságokat is szervezzenek, amelyekbe a tagok meghívás útján kerülhetnek be, így akár önálló alkategóriaként is definiálhatnánk a felsőoktatási intézményhez kötődő titkos társaságokat, titkos diák- és öregdiák-egyesületeket. A legismertebb ezek közül talán a Yale Egyetem aktív és egykori hallgatóit tömörítő Csont és Koponya Társasága (Skull and Bones), melyről szintén sokan gondolják, hogy valójában befolyásos politizáló titkos társaság, hiszen számos prominens, a Yale Egyetemen diplomát szerzett amerikai politikus – köztük kongresszusi képviselők, szenátorok, elnökök – és üzletember vállaltan a szervezet tagja volt. Ugyanakkor valószínű, hogy a Skull and Bones esetében sincs szó többről, mint egy erősen elitista jellegű, bizonyos ijesztőnek ható beavatási rituálékat

alkalmazó, tagjait jellemzően az amerikai felső középosztály soraiból szelektáló, ám semmiféle komolyabb titkos és/vagy illegális tevékenységet nem folytató diák- és öregdiák-egyesületről.²⁴

Mint azt a későbbiekben részletesebben látni fogjuk, Magyarországon a két világháború közötti időszakban elsősorban nem vallási alapú, ezoterikus tanokat követő, spekulatív, hanem leginkább politizáló, határozott politikai célokat kitűző, főként jobboldali, és leginkább radikális jobboldali eszmék mentén szerveződő titkos társaságok működtek, nem egyszer félkatonai-katonai, és kvázi-állami szervezet jelleggel, a magyar állam egyfajta mélyállamát is képezve. Miként arra Pócs Nándor is felhívja a figyelmet, obskúrus külsőségeik ellenére e szervezetek többsége nagyon is racionális és határozott politikai elképzelések mentén szerveződött, az állammal/kormányzattal szoros kapcsolatban álltak, titkosságukat pedig főleg a nyilvános politikai térben nem vállalható célok (például a

---

²⁴ Az amerikai felsőoktatási titkos társaságokról, titkos diákegyesületekről lásd például: Alexandra ROBBINS, *Secrets of the Tomb. Skull and Bones, the Ivy League, and the Hidden Paths of Power*, Back Bay Books, Boston–New York, 2002.

trianoni békeszerződés területi revíziója, őrségváltás, politikai tisztogatás) magyarázzák.²⁵ Bár némelyikük ilyen szervezet követett bizonyos ezoterikus külsőségeket, elsősorban az általuk gyűlölt, mégiscsak mintának tekintett szabadkőművesség szimbolikájából merítve, és beavatási szertartásokról is fennmaradtak adatok, ezek elsősorban mégis politikai szervezetek voltak, melyeknek nagyon is gyakorlatias céljaik voltak. Befolyásos politikus, katonatiszt és állami főtisztviselő tagjaik révén szoros kapcsolatban álltak a fennálló autoriter konzervatív kormányzattal, tagsággal bírt bennük nem egy miniszterelnök és miniszter, ugyanakkor bizonyos esetekben éppen a kormány ellen léptek fel, alsóbb szinteken – elsősorban katonai körök szervezkedéseiről beszélünk – nem egyszer akár a rezsim megdöntésének szándékát is célul tűzték ki, ezért, mivel tagjaik egyértelműen áthágták a hatályos jogszabályokat, tevékenységük egy része bűnelkövetésként is definiálható. Az 1920-as években működő, komoly kormányzati támogatást

---

²⁵ PÓCS Nándor, *Varjússereg. Kováts Tinadar és a magyar fajvédelem láthatatlan útjai*, Budapest–Pécs, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára–Kronosz Kiadó, 2022.

élvező, befolyásos katonatisztek által vezetett titkos fegyveres formációk esetében, melyek részben az első világháború elvesztése után komoly fegyverkezési korlátozások alatt álló magyar haderő rejtett kiegészítő alakulataiként is működtek, például igen vékony volt a határ a titkos(szolgálati jellegű) állami vagy kvázi-állami szervezet, a politizáló titkos társaság, valamint az egyes tagjaik által elkövetett súlyos bűncselekményeknek köszönhetően a bűn- és terrrorszervezet között.

Az 1919-es évtől kezdve Magyarországon működő, fénykorukat az 1920-as évek első felében élő, nagyszámú, egymással szoros átfedéseket mutató titkos és féltitkos nacionalista szervezet, illetve a hozzájuk ezer szállal kötődő, sokszor titokban működő jobboldali fegyveres formációk, paramilitáris alakulatok működését a maguk komplexitásában, szövevényességében leginkább konkrét példák és velük kapcsolatba hozható események, tehát mikrotörténelmi esettanulmányok útján érthetjük meg. E szervezetek legláthatóbb, legtapasztalhatóbb megnyilvánulási formája ugyanis leginkább a félkatonai működésmód, a paramilitarizmus volt. A paramilitáris tevékenységet és szervezeteket,

melyek az első világháború utáni években különböző intenzitással Európa szinte minden államában jelen voltak, a téma nemzetközi szakirodalma többnyire úgy szokta definiálni, mint olyan katonai vagy kvázi-katonai szervezeteket és cselekményeket, amelyek kiegészítik a konvencionális katonai alakulatok működését, vagy egyenesen azok helyébe lépnek.²⁶ Erre némely esetben az állam kereteinek átmeneti vagy akár tartós felbomlása adott lehetőséget, más esetekben az állam maga használja fel az ilyen alakulatokat, megint másutt a paramilitáris formációk a fennálló állam ellenében lépnek fel.²⁷ Magyarországon a húszadik század első felében mindháromra volt példa, bár az 1919-es ellenforradalmi hullám után a kormányzat a radikális jobboldali paramilitáris mozgalmakat és titkos szervezeteket elsősorban a saját hatalmának megszilárdítására használta fel, és a haderő kiegészítő alakulataiként alkalmazta őket,

---

²⁶ Robert GERWARTH–John HORNE, *Paramilitarizmus az első világháború után*, ford. VÁRADY Péter, in *Háború béke idején. Paramilitáris erők Európában az első világháború után*, szerk. Robert GERWARTH–John HORNE, Budapest, L'Harmattan Kiadó, 2017, 13–32, 13–14. Illetve: Robert GERWARTH, *The Vanquished. Why the First World War Failed to End, 1917–1923*, Farrar, Straus and Girou, 2016.

²⁷ GERWARTH–HORNE, i. m. 14.

illetve kvázi-állami titkosszolgálati szervezetekként funkcionáltak.

A Horthy-korszak magyar mélyállamának legfontosabb szervezetei kétségtelenül az Etelközi Szövetség és a Kettőskereszt Vérszövetség voltak. Az Etelközi Szövetség (rövidítve EX, ET vagy X) a korszak kiterjedt befolyással rendelkező, a szabadkőművesség ellenében alakult, annak sajátosan magyar, nacionalista változataként funkcionáló, politizáló, alapvetően kormányközeli-kormánypárti titkos társasága volt, és titkossága. titkozatosága ellenére viszonylag sokat tudunk a történetéről, elsősorban egyik alapítója, Zadravecz István tábori püspök emlékiratainak köszönhetően.²⁸ Az EX a magyar irredenta, fajvédő legális és illegális egyesületek többségét közvetett módon irányította, így azok ernyőszervezetének is tekinthető. Valószínűleg 1919 novemberében alakult Szegeden, az ellenforradalmi kormány politikusai és a Nemzeti

---

²⁸ ZADRAVECZ István, *Páter Zadravecz titkos naplója*, forráskiad. BORSÁNYI György, Kossuth Könyvkiadó, 1967. Az eredeti forrás ma az Állambiztonsági Szolgálatok Történelmi Levéltárában található: HU-ÁBTL-4.1-A-719. Zadravecz naplója alapján készült egy állambiztonsági jelentés is az EX-ről az 1940-es évek végén: HU-ÁBTL-4.1. A-686. Etelközi Szövetség.

Hadsereg tisztjei részvételével. Megemlítendő továbbá az is, hogy bár a szakirodalom igen gyakran illeti az Etelközi Szövetséget a szélsőjobboldali jelzővel, a szervezet maga politikailag igen heterogén volt. Bár célkitűzései között a tragikus történelmi helyzetnek köszönhetően, amelyben született, valóban szerepeltek radikális elemek, nem kezelhető egyszerűen a korai magyar jobboldali radikalizmus csúciszerveként, hiszen a tagok között együtt voltak jelen a kormánypárti mérsékelt jobboldal és a radikális jobboldal képviselői, valamint a legitimisták és a szabad királyválasztók is, akiket az összeomlás, forradalmakat, polgárháborút, majd területelcsatolást elszenvedett, megcsonkított ország területi integritásának helyreállításának eszméje egyesített. Gróf Bethlen Istvánt, gróf Teleki Pált vagy gróf Bánffy Miklóst, a korszak jelentős, és hibáik ellenére a magyar történelemben alapvetően inkább pozitív szerepet játszó konzervatív politikusait, akik egyúttal az EX tagjai is voltak, például mindenképpen túlzás és leegyszerűsítés volna a szélsőjobboldali vagy a radikális jobboldali jelzővel illetni. Vezető szerepet töltöttek be az egyesületben ugyanakkor olyan

radikális jobboldali politikusok, mint Eckhardt Tibor, aki 1923 decemberétől az Ébredő Magyarok Egyesületének (ÉME), a korszak legbefolyásosabb nacionalista tömegszervezetén elnöki tisztét is betöltötte, illetve fokozatosan ragadta magához a szervezet vezetését a politikai radikalizmusáról ismert, a kormánypártból 1923-ban kilépő, majd a radikális jobboldal parlamenti képviselőjét megteremtő Magyar Nemzeti Függetlenségi (Fajvédő) Pártot megalapító Gömbös Gyula későbbi miniszterelnök, a korai magyar szélsőjobboldali erők informális vezetője is. A szervezet története főleg az 1920-as évekre vonatkozóan ismert, az ezt követő időszakról jóval kevesebb adat áll rendelkezésre.

A Kettőskereszt Vérszövetség (KKVSz) nevű, állami, vagy legalábbis kvázi-állami szervként működő, sajátos titkos katonai formáció az első világháború utáni magyarországi milicista mozgalom²⁹ ernyő-/csúcsszerve volt. Ha lehet

---

²⁹ Az első világháború után Magyarországon is megjelenő, részben vagy teljesen állami kontroll nélkül működő (fél)katonai alakulatokra vonatkozó kifejezést Bodó Bélától, a fehérterror néven ismert paramilitáris erőszakhullám jeles kutatójától kölcsönözöm: BODÓ Béla, *Héjjas Iván. Egy ellenforradalmár élete*, 2000, 2010/10, 9–27.

hinni a szórványos forrásoknak, úgy a szervezet minden valószínűség szerint szintén 1919 őszén jött létre az ellenforradalom védelmére, illetve a kommunista és más baloldali erők elleni harcra. A trianoni békeszerződés aláírása után az irredentizmust, a megcsonkított ország területi integritásának helyreállítására való törekvést is felvette a céljai közé. Lényegében az Etelközi Szövetség közvetett irányítása alá tartozott, a német Freikorpsokhoz hasonlóan a fegyverkezési korlátozások álló magyar haderő titkos, tartalékos jellegű kiegészítő alakulatainak ernyőszerveként funkcionált, ily módon pedig szoros átfedést mutatott az ellenforradalmi korszak első éveiben működő irreguláris katonai különítményekkel. A szervezet hasonló volt a német Schwarze Reichswehrhez, („Fekete Hadsereg”), melynek – a radikális jobboldali mozgalmakhoz, többek között az Adolf Hitler vezette Nemzetiszocialista Német Munkáspárthoz is szorosan kötődő – különböző szabadcsapatait, a Freikorpsokat a német kormány is a fegyverkezési korlátozás alatt álló haderő félhivatalos tartalékos egységeiként kezelte, illetve titokban felfegyverezte és pénzzel támogatta. A két fegyverkezési korlátozás alatt álló ország

„árnyékhadseregei” az 1920-as években egyébként szoros kapcsolatban is álltak egymással. A Kettőskereszt Vérszövetség alapvetően kettős célt szolgált, hiszen a kormány egyrészt politikai rendészeti, belső elhárítási célra használta a szervezetet, amelynek kiemelt feladatai közé tartozott a baloldali érzelmű emberek megfigyelése és az ilyen politikai szervezkedések ellehetetlenítése, másrészt tagjai a trianoni békeszerződés értelmében a környező kistantant országokhoz csatolt magyarlakta területeket végeztek és diverziós és hírszerző tevékenységet,³⁰ középtávú céljuk pedig a magyarlakta területek visszafoglalásának előkészítése volt. A szervezet tagjai ugyanakkor – nem a kormány jóváhagyásával vagy tudtával – számos esetben átlépték a törvényes kereteket, és súlyos bűncselekményeket követtek el. A Kettőskereszt Vérszövetség 1923-ban hivatalosan megszűnt, a valóságban azonban tovább élt különböző, elsősorban rendvédelmi célt szolgáló, ám a formálisan a belügyi tárca irányítása alá tartozó, ám valójában továbbra is a haderő

---

³⁰ A diverzióról, mint a hadviselés formájáról lásd bővebben a magyar hadtudományi szakirodalomból: KŐSZEGVÁRI Tibor, *Diverzció*, Zrínyi Katonai Kiadó, 1984.

rejtett kiegészítő alakulataiként működő karhatalmi milíciák és az 1930-as évek végéig ugyancsak rejtésben tevékenykedő katonai titkosszolgálati szervezetek formájában. Az egykori különítményes katonák és fegyveres ellenforradalmárok hálózata egyáltalán nem szűnt meg működni, a második világháború évei alatt pedig a kormányzat is reaktiválta e milíciákat céljai elérése érdekében, némi leegyszerűsítéssel újjáélesztve az 1920-as évek rettegett titkos katonai szervezetét, a Kettőskereszt Vérszövetséget...

Kis könyvemben egy olyan magyar radikális jobboldali titkos társaságot vizsgálok, amely valahol a paramilitarizmus és a bűnözés határán foglal helyet. Az 1920-as évek radikális jobboldali titkos szervezeteinek és titkos paramilitáris alakulatainak működésére ugyanis további, igen jó esettanulmányként szolgálhat a Cselekvő Magyarok Tábora névre hallgató organizáció bemutatása, amelynek tagjai súlyos bűncselekményeket, többek között rablógyilkosságot követtek el, így konkrét tevékenységükről többek között az ellen nyomán lefolyt büntetőper irataiból tudunk. A szervezetet a rendelkezésre álló adatok alapján 1922–1923 körül kezdte el szervezni Bedő József magánhivatalnok

és Dula József államvasúti tisztviselő, két Erdélyből repatriált, viszonylag fiatal első világháborús veterán, akik többek között irreguláris katonákként a nyugat-magyarországi felkelésben is részt vettek. Végül egy idős budapesti ékszerész sérelmére elkövetett, brutális rablógyilkosság elkövetőiként állították őket bíróság elé. Esetük remekül illusztrálja azt a tragikus társadalomtörténeti tény, hogy az első világháborút megjárt, majd a zavaros, polgárháborús időkben irreguláris keretek között tovább katonáskodó fiatalemberek nem tudtak, és nem is igazán akartak visszailleszkedni a társadalomba, és saját hazafias érdemeikre hivatkozva munka nélkül szerettek volna maguknak megélhetést biztosítani, e célból pedig súlyos bűncselekményeket követtek el. Miután a konszolidáció előre haladtával a Bethlen-kormány fokozatosan leszerelte a különböző jobboldali fegyveres csoportokat, és tagjaik többnyire már nem tudtak megélni irreguláris katonai tevékenységükből, fokozatosan a törvény módszeres áthágásában találták meg boldogulásuk útját.

Ami a korai magyar radikális jobboldali titkos szervezetek és hozzájuk kötődő milíciák máig nem túl bőséges historiográfiáját illeti, a Kádár-rendszerben az ideológiailag elfogult marxista történetírás igyekezett a Horthy-korszak valós befolyással bíró jobboldali társadalmi egyesületeinek és titkos társaságainak, illetve a hozzájuk kötődő félkatonai alakulatoknak a jelentőségét és tevékenységét felnagyítani, olykor már-már afféle árnyékkormányként, árnyékhadsergeként, másik államhatalomként beállítva e társaságokat. Könyvem ezért részben a hiánypótlás igényével is fellép, többek között azzal a céllal, hogy a magyar történelem azon fejezetét, amelyet a marxista párttörténészek, például Hollós Ervin, Nemes Dezső, Dósa Rudolfné, Kerekes Lajos, Hetés Tibor vagy éppen Tóth Tibor ideológiailag erősen elfogult szemüvegen keresztül, leegyszerűsítésekkel meséltek el, az objektivitás igényével próbálja meg újra elmesélni. A könyvben vizsgált szervezetek ugyanis kétségtelenül nem a marxista történetírás fantazmagóriái, hanem valóban létező, és egy ideig valós politikai befolyással rendelkező politikai organizációk volt, a befolyásuk azonban korántsem volt végtelen, sőt,

az 1920-es évek közepére-végére jelentősen lecsökkent, működésük tulajdonképpen – jórészt a Bethlen-kormány konszolidációs intézkedéseinek köszönhetően – eljelenéktelenedett. Igaz ugyanakkor, hogy változó intenzitású működésük egészen 1945-ig, a második világháború végéig végigkísérhető, és álláspontjuk egyáltalán nem volt egységes a magyar kormányzat Németország agressziós politikája melletti elköteleződését illetően. Az 1930-as években ugyanis a magyar politikai szcénán belül a régi személyes kapcsolatokból fakadó átjárhatóság ellenére egyre határozottabban kettévált a régi, fajvédő alapokon álló, alapvetően kormány- és kormányzóhű szélsőjobboldal és a német és olasz mintára és támogatással szerveződő, alapvetően az a rezsim megdöntésére törő magyar nemzetiszocialista mozgalom. A magyar radikális jobboldali titkos társaságok két világháború közötti, csak töredékesen feltárható története a magyar szélsőjobboldal diverzifikálódásának folyamatára is határozottan rávilágít. Noha az egyes titkos és féltitkos radikális jobboldali szervezetek tagjai 1919–1920 folyamán még nagyjából azonos célokért küzdöttek, az 1944-es, sikertelen kiugrási

kísérlet során végül már teljesen ellentétes oldalak és politikai érdekek mentén kötelezték el magukat.

**EGY RADIKÁLIS JOBBOLDALI TITKOS
SZERVEZET AZ IRREGULÁRIS KATONAI
ALAKULAT ÉS A BŰNSZÖVETKEZET
HATÁRÁN
A CSELEKVŐ MAGYAROK TÁBORA ÉS AZ
ALAPÍTÓ-VEZETŐK ANTISZEMITA
INDÍTTATÁSÚ RABLÓGYILKOSSÁGI
ÜGYE (1922–1926)**

Az 1920-as évek radikális jobboldali, részben titkos paramilitáris szervezeteinek működésére és antiszemita indíttatású erőszakos megnyilvánulásaira igen jó esettanulmányként szolgálhat a *Cselekvő Magyarok Tábor*a névre hallgató, máig kevésbé ismert organizáció bemutatása, amelynek tagjai súlyos bűncselekményeket, többek között egy részben zsidóellenes indíttatásból fakadó rablógyilkosságot követtek el, így konkrét tevékenységükről többek között a tagjaival szemben lefolytatott büntetőper irataiból tudunk.³¹

A Cselekvő Magyarok Táborát a rendelkezésre álló történeti adatok alapján 1922–

---

³¹ HU-BFL-VII-5-c-11717/1923. Bedő József és Dula József büntetőpere.

1923 körül kezdte el szervezni Bedő József magánhivatalnok és Dula József államvasúti tisztviselő, két, a Romániához csatolt Erdélyből repatriált, viszonylag fiatal első világháborús veterán, akik többek között irreguláris katonákként a nyugat-magyarországi felkelésben is részt vettek. A Cselekvő Magyarok Tábora eredetileg egészen biztos, hogy szoros átfedéseket mutatott az Ébredő Magyarok Egyesületének nemzetvédelmi osztályaival és a Kettőskereszt Vérszövetséggel, az 1920-as évek befolyásos titkos magyar katonai szervezetével, Dula József pedig egy ideig Héjjas Iván különítményparancsnok szűkebb köréhez, bizalmi emberei közé tartozott. A Cselekvő Magyarok Tábora genezise valószínűleg valamikor 1919–1920 környékén keresendő, többek között akár egy olyan eseménysorozat kapcsán, amelyet Borsi-Kálmán Béla, a magyar–román–francia kapcsolatok egyik legjelentékenyebb magyar kutatójának 2006-ban akadémiai doktori értekezésésként megvédett, a Bánság, és szűkebb értelemben Temesvár mintegy kétszázéves történelmét áttekintő, fentebb már hivatkozott monográfiája dolgozott fel, amely a közelmúltban immár harmadik, jelentősen bővített kiadásban

látta meg a napvilágot.³² A kiváló és szokatlanul összetett szakkönyv kiindulópontja egy mára nagyjából feledésbe merült, ám a maga korában nagy visszhangot kiváltó, nemzetpolitikai jelentőségű esemény, az úgynevezett temesvári levente-per. Az első világháború után, 1919-ban Temesvárt és a Bánságot megszállta a Román Királyi Haderő, temesvári fiatalok egy csoportja pedig kétségbeesésükben, hazafias érzelmektől hajtva *Levente Szövetség* néven magyar ellenállási mozgalmat szerveztek. Bár a terület hovatartozása nemzetközi jogi értelemben még egyáltalán nem volt tisztázott, és a trianoni békeszerződést is csak később írták alá, és Magyarország új államhatárait a Nagy Háborút lezáró békekonferencia még korántsem jelölte ki, a román hatóságok mégis a román állam elleni összeesküvéssel, lázadással vádolták a lelepleződött leventéket, akik ráadásul, noha többnyire polgári személyek voltak, abszurd módon katonai bíróság előtt feleltek a szervezkedésért. A fiatalok elsőfokon kiemelkedően súlyos büntetésekből részesültek, és csak pár évvel később, román–magyar fogolycsere-

---

³² BORSI-KÁLMÁN Béla, *Kisfiúk a nagy viharban*.

egyezmények keretében sikerült nagy részüket kimenteni a fogságából. Bár a román hatóságok által meglehetősen felnagyított első romániai magyar „irredenta per” hajlott afelé, amit manapság *konceptiós per*ek szokás nevezni (a korszakban egyébként inkább *kirakatper* néven illették az ilyen politikai célzattal rendelkező, koholt vádak alapján lefolytatott büntetőeljárásokat), a román állam pedig a szervezkedés komolyságát szándékolatlan túlbecsülte és aránytalanul szigorú büntetésekkel sújtotta a vádlottakat, annyit mindenképpen érdemes kiemelnünk, hogy a magyar katonai hírszerzés valóban érintett volt a Levente-szervezkedésben. A Levente-szervezkedés tagjai ugyanis egyértelműen kapcsolatban álltak a Horthy Miklós későbbi kormányzó vezette Nemzeti Hadsereg hírszerző szerveivel. Azt például a Borsi-Kálmán Béla által feldolgozott levéltári források egyértelműen tanúsítják, hogy egy Mike József nevű, hírszerző szolgálatot ellátó magyar főhadnagy ekkoriban a Bánságban tevékenykedett, és a román megszállás ellen szervezkedő magyar ellenállókkal is kapcsolatban állt. Az ügy háttérben felsejlik Siménfalvy Tihamér vezérkari ezredes, a Székely

Hadosztály egykori vezérkari főnöke, a Horthy-korszak mára kevésbé ismert, ám annál komolyabb szerepet játszó hírszerző törzstisztje, titkosszolgálati vezetője, egyúttal a korszakban jelentékeny titkos irreguláris magyar katonai szervezet, a Kettőskereszt Vérszövetség parancsnoka is. Valószínűsíthető tehát, hogy az esettanulmányunkban tárgyalt organizáció és a hírszerző-kémelhárító-diverzáns magyar katonai szervezet egyik elcsatolt területeken működő televényeként, lerakataként kezdte működését, tagjai pedig később más milicista szervezetek tagjaihoz hasonlóan önállósították magukat.

Hogy a Cselekvő Magyarok Tábora névre hallgató paramilitáris szervezet mennyire állt közvetett vagy közvetlen kormányzati irányítás alatt a tagok/vezetők által elkövetett bűncselekményeinek időpontjában, és mennyire funkcionált éppen a Nemzeti Hadsereg, majd az 1922-es évtől kezdve a Magyar Királyi Honvédség névre hallgató magyar állami haderő rejtett, félhivatalos kiegészítő alakulataként, esetleg diverziós/különleges műveleti feladatokat ellátó, titkosszolgálati jellegű árnyékszervezeteként, arról tehát ellentmondásosak a kutatók rendelkezésére

álló információk. Annyi azonban bizonyos, hogy 1923-ra azonban Bedő József és Dula József, a szervezet alapító-vezetői más radikális jobboldali veteránokhoz hasonlóan egyre elégedetlenebbé váltak a Bethlen-kormány konszolidációs politikájával, és elcsatolt területről származó veteránokként sokkal radikálisabb, irredenta és erősen antiszemita célokat fogalmaztak meg. Egyebek között Erdély katonai erővel történő visszafoglalását, illetve a zsidóság Magyarországról való erőszakos kiutasítását tartották megvalósítandó politikai céljaiknak.³³ Lassan, de biztosan kezdett el bennük érlelődni az erőszakos kormányváltás és hatalomátvétel, röviden egy puccs gondolata, amely 1923-ra, függetlenül attól, hogy erre a reális esélyük az adott körülmények között nyilván nem volt, teljességgel komoly és határozott szándékukká vált.³⁴

1923-ban a radikális jobboldali fiatalok már ott tartottak, hogy többször felmentek a Várba, a Miniszterelnökség épületéhez, hogy figyeljék, hány fős őrség vigyáz a miniszterelnökre, illetve hol lehetne esetleg egy

---

³³ HU-BFL-VII-5-c-11717/1923.

³⁴ Uo.

minisztertanácsi ülés alkalmával robbanószerkezetet elhelyezni, és a Bethlen-kormány ellen terrorcselekményt elkövetni.³⁵ Később Dula József és Bedő József azonban rájött, hogy nagyra törő politikai terveik megvalósításához jelentős anyagi forrásokra is szükségük lenne, ezért elkezdtek összeírni bizonyos gazdag zsidó kereskedők, bizományosok nevét, akiket esetleg kirabolhatnak, ily módon pedig mind saját megélhetésük javításához, mind pedig radikális politikai céljaik eléréséhez elegendő készpénzhez juthatnának. A Várban, a Miniszterelnökség környékén tett megfigyelő körútjaik alkalmával került a látókörükbe Othó Lajos, a tehetős, 83 esztendőes budai zsidó ékszerész, aki a Tárnok utca 16-ban lakott és dolgozott. Bedő és Dula 1923 júniusában immár nemcsak a Miniszterelnökséget jártak fel kémlelni a Várba, hanem Othó Lajos ékszerészt is elkezdtek megfigyelni, és fokozatosan eltökélték, hogy kirabolják. A rablási kísérletet végül 1923. július 27-én, az esti órákban, 8 óra körül hajtották végre. A két fiatalember azzal az ürüggyel lépett oda a Tárnok utca 16 szám alatti

---

³⁵ Uo.

ház kapualjában az idős ékszerészhez, hogy egy bizonyos Schmitt nevű embert keresnek, aki tudomásuk szerint a házban/a környéken lakik, az idős férfi azonban azt felelte nekik, nem ismer ilyen nevű embert a környéken. A két fiatalember betuszkolta az idős ékszerészt a kapualjba, valami azonban balul sült el, az ékszerész segítségért kezdett kiabálni, az egyik rabló, minden valószínűség szerint Bedő József pedig a nála lévő katonai rohamkéssel elvágta Othó Lajos torkát, majd anélkül, hogy behatoltak volna a lakásba és ellopták volna a meggyilkolt ékszerész vagyontárgyait, Bedő és Dula végül pánikba estek, és elmenekültek a helyszínről.³⁶

A Magyar Királyi Államrendőrség Budapesti Főkapitánysága nagy erővel látott neki a nyomozásnak, Othó Lajos ékszerész meggyilkolását pedig kiemelt bűncselekményként kezelték, Bedő József és Dula József pedig igen hamar a hatóságok látókörébe került – a detektívek 1923 augusztusának első napjaiban fogták el a brutális rablógyilkossággal alaposan gyanúsítható, két radikális jobboldali fiatalembert, elfogásukról

---

³⁶ Uo.

pedig a sajtó is beszámolt.³⁷ A gyanúsítottak rövidesen beismerő vallomást is tettek a budapesti rendőr-főkapitányságon a nyomozást irányító Angyal László detektívfelügyelő előtt, a nyomozást pedig nagyban segítette, hogy a fővárosi rendőrségnek beépített emberei voltak a korabeli, a hadsereggel többé-kevésbé kapcsolatban álló radikális jobboldali félkatonai csoportok tagjai között, így minden valószínűség szerint a Cselekvő Magyarok Táborában is.³⁸

Feltehetőleg az igazságszolgáltatási rendszer erős leterheltsége is hozzájárult, hogy bár a Cselekvő Magyarok Táborának antiszemita rablógyilkos parancsnokait már cselekedetük után két hónappal elfogták a hatóságok, ügyüket a Budapesti Királyi Büntetőtörvényszék csak másfél évvel később, 1925. február 19-e és 23-a között tárgyalta. A főtárgyaláson kúriai bíró címmel és jelleggel 1917 nyaratól felruházott dr. Langer Jenő, a Budapesti Királyi Büntetőtörvényszék elnöke vezette, aki az 1920-as években egészen nyugállományba vonulásáig, 1926-ig igen gyakran

---

³⁷ Vö. [SZERZŐ NÉLKÜL], *Elfogták az Anna utcai rablógyilkosokat*, Magyarország, 1923. augusztus 3., 8.

³⁸ Uo.

tárgyalta elsőfokon a radikális jobboldali félkatonai szervezetekhez köthető bűnügyeket – elsőfokon ő volt tanácselnök többek között Márffy József és társai bombaperében is...

A Cselekvő Magyarok gyilkossági ügyének főtárgyalásról a sajtó ugyancsak kimerítően tudósított, noha az ügy mérsékeltebb figyelmet kapott, mint a radikális jobboldali szervezetekhez köthető, más hasonló bűncselekmények. Mindazonáltal az ügy érdekessége, hogy Bedő József és Dula József a tárgyaláson visszavonták a rendőrségen és a vizsgálóbíró előtt tett beismerő vallomásaikat Othó Lajos ékszerész meggyilkolásának vádját illetően, és azt állították, a rendőrségen a detektívek többször megverték, illetve pszichikailag presszionálták őket a beismerő vallomásra. Nem tagadták azonban egy percre sem, hogy a Cselekvő Magyarok Tábora, mint titkos irredenta szervezet, 1923 folyamán a hatalom erőszakos átvételét és a Bethlen-kormány megdöntését tervezte, mert teljes mértékben elégedetlenek voltak Bethlen István konszolidációra törekvő, irredenta szempontból

értelmezésük szerint teljes mértékben eredménytelen politikájával.³⁹

1925. február 19-én a dr. Langer-tanács előtt Bedő József részletesen elmondta, hogy titkos szervezete, a Cselekvő Magyarok Tábora határozottan komolyan gondolta a kormány eltávolítását, a puccstervbe pedig igyekezett bevonni Csilléry András jobboldali ellenzéki országgyűlési képviselőt, a Friedrich-kormány korábbi népjóléti miniszterét, a Friedrich István vezette Fehér Ház Bajtársi Egyesület (egy ideig titkos társaság módjára is működő) jobboldali legitimista paramilitáris politikai szervezet és az Ébredő Magyarok Egyesületének tagját, a Cselekvő Magyarok pedig sikerük esetén őt bízták volna meg kormányalakítással.⁴⁰ Ily módon szoros átfedések feltételezhetők a Cselekvő Magyarok Tábora és a könyvünk következő fejezetében részletesen bemutatandó Fehér Ház Mozgalom/Bajtársi Egyesület között is. Csilléry valamilyen fokú kapcsolatot tartott ugyan a radikális jobboldali titkos szervezettel, talán némi anyagi adományt is juttatott nekik, arra vonatkozó adat azonban nem

---

³⁹ HU-BFL-VII-5-c-11717/1923. A főtárgyalás jegyzőkönyve.

⁴⁰ Uo.

merült fel, hogy túlságosan komolyan vette volna a fiatal, Erdélyből repatriált veteránok szervezkedését.⁴¹ Védekezésében Bedő József azt a meglehetősen zavaros érvelést is előadta, mely szerint azért vallotta be Othó Lajos meggyilkolását a rendőrségen, mert ezt a köztörvényes bűncselekményt személy szerint kevésbé gondolta súlyosnak, mint a Bethlen-kormány megdöntésére irányuló terveket, és mikor ráeszmélt, hogy a rendőrség nem a puccs előkészítésével, hanem rablógyilkossággal gyanúsítja, inkább magára vállalta a cselekményt, csak hogy az álla- és kormányellenes összeesküvésről elterelje a figyelmet.⁴²

Dula József a törvényszék előtti kihallgatásakor nagyjából hasonló történettel állt elő, és lényegében visszavonta a nyomozati és a vizsgálati szakaszban tett beismerő vallomásait. Az elnök azon kérdésére, miért volt revolvere, melyet őrizetbe vételekor bizonyítékként lefoglalt a rendőrség, azt felelte, hogy azzal az 1923-as ceglédi időközi országgyűlési választást akarta megzavarni, és a levegőbe akart lőni, mikor a ceglédi zsidó

---

⁴¹ Uo.

⁴² Uo.

polgárok szavazni mennek, és ezzel megfélemlítse őket, hogy a választókerületből mindenképpen Lendvai István, a Gömbös Gyula vezette fajvédő képviselőcsoport tagja kerüljön be az országgyűlésbe. (Lendvai István egyébként fajvédő programmal Gömbös Gyula híveként és frakciótársaként valóban 1923-ban valóban bekerült az országgyűlésbe, mint a ceglédi választókerület képviselője).

Bedő József és Dula József Langer tanácselnök további kérdéseire megismételték, hogy tudomásuk szerint a rendőrségen egyes gyanúsítottakat kegyetlen kínzásoknak vetették alá a detektívek, és az ő megverésüket is kilátásba helyezték, ezért 1923 augusztusában inkább mindent bevallottak a rendőröknek, csak hogy ne verjék őket meg kegyetlenül.⁴³

A főtárgyaláson tanúvallomást tett Schrenberger Jozefin, a meggyilkolt Othó Lajos ékszerész idős, német anyanyelvű és csak németül beszélő házvezetőnője is, aki elmondta, hogy tanúja volt annak, hogy két fiatal férfi Othó Lajostól bizonyos Schmidt nevű ember iránt

---

⁴³ Uo.

érdeklődnek, azonban idős korára való tekintettel azt állította, nem ismeri fel egyértelműen Bedő Józsefet vagy Dula Józsefet.⁴⁴

A következő fontosabb tanú egy bizonyos Szautner Ferenc nevű szegény, idős, alkalmi munkákból élő, szegényszálláson élő napszámos, Schrenberger Jozefin házvezetőnő sógora volt, aki elmondta, hogy sógornőjétől időnként pénzadományt és ételt kapott Othó Lajos budai házában, ezért járt oda viszonylag gyakran, és a nyomozók eleinte őt is a gyilkosság potenciális gyanúsítottjaként kezelték. A tárgyaláson ugyan az is kiderült, hogy a rendezetlen háttérű Szautner Ferenc korábban már volt büntetve kisebb lopások miatt, azonban a rendőrség már az ügy viszonylag korai stádiumában úgy látta, hogy valószínűleg nem ő a felelős a rablógyilkosságért.⁴⁵

A tárgyalás következő szakaszában a nyomozást irányító Angyal László detektívfelügyelő tett részletes vallomást a rendőrség nyomozati munkájáról. Beszámolt róla, hogy Szautner Ferenc ugyan az ügy korai szakaszában valóban a rendőrség látókörébe került,

---

⁴⁴ Uo.

⁴⁵ Uo.

azonban a nyomozók nem sokkal később rájöttek, hogy a hozzá vezető nyom rossz volt, és látókörbe került Bedő József és Dula József, akiket szemtanúk láttak a környéken menekülni. Szautner Ferenc ráadásul alibit igazolt magának a gyilkosság idejére, így mindenképpen ejtették ellene a gyanút. Angyal László, valamint a nyomozásban ugyancsak részt vevő Lengyel János főfelügyelő hangsúlyozták, hogy előállításuk után Dula József és Bedő József részletes beismerő vallomást tettek a rendőrségen, és láthatólag a gyilkossági ügy olyan részleteivel is tisztában voltak, amelyet csak akkor tudhattak, ha részesek voltak abban.⁴⁶ A gyanúsítottak kihallgatásában részt vevő Gál Lajos detektív a bíróság előtt ugyanezt erősítette meg, és még azt is elmondta, hogy Bedő József nadrágja az elfogásakor véres volt, ugyanis abba törölte véres kezét közvetlenül a gyilkosság elkövetése után.⁴⁷

A vád koronatanúja végül Baral Augusztina fiatal, mindössze 18 éves tisztviselő volt, aki az Othó Lajos ékszerész otthona melletti házban lakott, és 1923. július 27-én este az ablakából tanúja volt, amikor két fiatal férfi arról érdeklődött az idős

---

⁴⁶ Uo.

⁴⁷ Uo.

ékszerésztől, lakik-e a környéken Schmidt névre hallgató ember, azonban a sötétség miatt nem látta jól a két férfit, ezért nem ismerte fel egyértelműen Bedő Józsefet és Dula Józsefet. A tanú annyit azonban egyértelműen ki tudott jelenteni, hogy viszonylag jól öltözött, az első körben a gyilkossággal meggyanúsított Szauner Ferencről jóval fiatalabb férfiakat látott és hallott.⁴⁸

A nyilvános tárgyalás 1925. február 21-én folytatódott, amikor Dula József feleségét is tanúként hallgatta ki a büntetőtörvényszék. Dula Józsefné előadta, hogy férje illegális módon akarta bérelt lakását elcserélni egy Pogács Vilmos nevű sepsiszentgyörgyi vendéglőssel, az elnök azonban felszólította, hogy ne térjen el a tárgytól, a szabálytalan lakáscsere pedig nem tartozik szorosan a gyilkossági ügghöz.⁴⁹

Az említett Pogács Vilmos vendéglős ugyancsak tanúvallomást tett, és elmondta, hogy 400 000 koronáért elméletileg megvette Dula József és felesége bérelt lakását, vagy legalábbis annak bérleti jogát, azonban a lakást végül nem

---

⁴⁸ Uo.

⁴⁹ Uo.

kapta birtokba, emiatt pedig feljelentést tett a Dula házaspárt ellen.⁵⁰

Egy bizonyos Tömpe Károly nevű tanú a szabálytalan lakáscsere ügyéhez kapcsolódóan elmondta, hogy Dula Józseftől elvileg másfél évre albérletbe vett egy szobát, egyévi lakbért pedig ki is fizetett neki előre, ám Dula József és felesége megszöktek, azonban előzőleg még az egész lakást eladták másvalakinek, tehát az egyévi albérleti díjat lényegében elsikkasztották.⁵¹

A tanúk meghallgatása után a törvényszéki orvosszakértők véleményének meghallgatása következett, dr. Németh Ödön orvostanár, törvényszéki orvos pedig előadta, hogy álláspontja szerint sem Bedő József, sem Dula József nem szenvednek semmiféle mentális betegségben, mindketten katonaviselt, középfokú végzettségű, rendezett háttérből származó férfiak, akik tökéletesen tudatában voltak annak, mire vállalkoznak, amikor emberölésre ragadtatták magukat.⁵² A vádlottak mentális állapotát ismertető szakvélemény után dr. Minich Károly egyetemi

---

⁵⁰ Uo.

⁵¹ Uo.

⁵² Uo.

tanár, törvényszéki orvosszakértő előadása az áldozat, Othó Lajos boncolásáról, a törvényszéki orvos pedig elmondta, hogy az idős, törékeny testalkatú férfit összesen négy, a nyakán ejtett brutális vágással ölték meg, bár nem halt meg azonnal, hanem körülbelül egy órával a súlyos sebesülések elszenvedése után, a kórházban halt bele a vágásokba.⁵³

A bíróság ezek után szakértőként hallgatta meg Dr. Jahn József országos fővegyészt, aki korábban megvizsgálta Bedő József bizonyítékként lefoglalt katonai rohamkését, valamint vörös foltokkal tarkított, fehér glaszékesztyűjét, és egyértelműen arra a következtetésre jutott, hogy a két bűnjelen látható vörös foltok emberi vértől származnak.⁵⁴

Mindezek után az ügy egy fontos tanúja volt még Nógrádi Gyula volt lapszerkesztő, újságíró, Bud János hivatalban levő pénzügyminiszter sógora, aki a Cselekvő Magyarok Táborának megalakulásáról és tevékenységéről tett tanúvallomást. Elmondta, hogy 1921-ben irreguláris katonaként maga is részt vett a nyugat-

---

⁵³ Uo.

⁵⁴ Uo.

magyarországi felkelésben, Bedő Józsefet innen ismeri, volt katonatársa pedig 1923 júliusában szólította fel arra, hogy lépjen be a maga elé irredenta célokat kitűző titkos alakulatba. Bedő József állítólag 1923 folyamán úgy tájékoztatta Nógrádit, hogy befolyásos politikusok, többek között Csilléry András erősen támogatják a mozgalmukat, és azt a kérést intézte felé, hogy amennyiben lehetséges, szerezzen robbanóanyagot egy, a Bethlen-kormány ellen elkövetendő robbantásos merénylethez, ugyanis a Cselekvő Magyarok Táborá szerint érkezett a kormányváltás és a sokkal határozottabb, radikális jobboldali politikai cselekvés ideje. Nógrádi ugyanakkor kiemelte azt is, hogy abban az időben igen nagy volt az elkeseredés az általa ismert első világháborús veteránok és nyugat-magyarországi felkelők között, akik úgy érezték, a konszolidációra törekvő kormányzat magukra hagyta őket, sokan közülük deklasszálódtak, és ő maga is ismert egy Lipót-keresztel kitüntetett főhadnagyot, aki hajléktalanként a Gellérthegy egyik barlangjában volt kénytelen meghúzni magát. Nógrádi Gyula saját bevallása szerint próbált hatni Dulára és Bedőre, hogy inkább az országhatáron kívül, a

környező kisantant államokban kövessenek el valamiféle irredenta diverziós cselekményt, amellyel a hazájukat is szolgálhatnák, ők azonban állítólag mindenképpen ragaszkodtak azon tervükhöz, hogy a Bethlen-kormány ellen hajtsanak végre merényletet. Nógrádi továbbá arra is kitért, hogy mint a pénzügyminiszter közeli rokonát, Rakovszky Iván belügyminiszter felszólította, hogy neki személyesen tegyen beismerő vallomást, amit meg is tett, a bíróság előtt pedig elismételte, hogy Bedő József az Othó Lajos meggyilkolását megelőző napon azt mondta neki, a Cselekvő Magyarok Tábora nevében olyan dolgot fognak nemsokára végrehajtani Budán, amiről az egész ország beszélni fog. Nógrádi állítása szerint másnap olvasta a lapokban Othó ékszerész meggyilkolásának hírért, és azonnal Bedő Józsefre és Dula Józsefre gyanakodott, akik álláspontja szerint őrültséget követtek el. Nógrádi ugyanakkor azt is előadta a törvényszék előtt, hogy Rakovszky Iván belügyminiszternek is előadta már korábban, amit a bűncselekmény politikai aspektusairól, a Cselekvő Magyarok Tábora irredenta terveiről tudott. Kiemelte, hogy tudomása szerint Dula József korábban gazdasági vezető volt Héjjas Iván

egyik szervezetében, a Cselekvő Magyarok Tábora pedig tudomása szerint nem illegális titkos társaság, hanem eredetileg a kormány által életre hívott, állami, vagy legalábbis államilag támogatott, irredenta célokat szolgáló paramilitáris szervezet, rejtett félhivatalos irreguláris katonai alakulat volt,⁵⁵ és a Kettőskereszt Vérszövetség alárendeltségében működött, hasonlóan az Ébredő Magyarok Egyesületei nemzetvédelmi osztályaihoz és a Magyar Országos Véderő Egylet lövészalakulataihoz.

A tanúkihallgatások után végül az ügyész vádbeszéde következett, amely egyébként kortárs perspektívából kiválóan összefoglalta azt a társadalmi és politikai problémát, amely az 1920-as évek magyar radikális jobboldali szervezeteinek történeti értékeléséről mai kutatói szemmel is elmondható. Az vád képviselője hosszan kifejtette, hogy álláspontja szerint, bár a vádlottak eredetileg valóban politikai szervezetet létesítettek, amely radikális politikai célokat akart megvalósítani, az általuk egy nyolcvan év feletti idős ember sérelmére elkövetett rablógyilkosság közönséges

---

⁵⁵ Uo.

köztörvényes bűncselekmény, amely mindenféle politikai színezetet nélkülöz. Kiemelte, hogy az első világháborút megjárt, majd a zavaros, polgárháborús időkben tovább katonáskodó fiatal emberek álláspontja szerint nem tudtak, és nem is igazán akartak visszailleszkeszteni a társadalomba, és saját hazafias érdemeikre hivatkozva munka nélkül szerettek volna maguknak megélhetést biztosítani, ezért pedig súlyos bűncselekményeket követtek el. Miután a konszolidáció előre haladtával a Bethlen-kormány fokozatosan leszerelte a különböző jobboldali fegyveres csoportokat, és tagjaik többnyire már nem tudtak megélni irreguláris katonai tevékenységükből, fokozatosan a törvény módszeres áthágásában találták meg boldogulásuk útját. Az ügyész vádbeszédében nem látott semmiféle enyhítő körülményt, amit Bedő József és Dula József védelmére fel lehetett volna hozni, ugyanis a rablást és a gyilkosságot álláspontja szerint lassan, több lépésben, módszeresen tervezték meg, potenciális áldozataik név- és címjegyzékét is összeállították, így került a látókörükbe Othó Lajos ékszerész, akit végül szerencsétlen módon még csak ki sem raboltak,

hanem egyszerűen meggyilkoltak. Az ügyész továbbá kiemelte, hogy a nyomozati és a vizsgálati szakban a vádlottak beismerték tettüket, a bizonyítékok összefüggő láncolata pedig egyértelműen egy irányba mutat, bűnösségük pedig ebből kifolyólag aligha lehet kétséges. A vádbeszéd a Cselekvő Magyarok Táborának eskümintáját is ismertette, amely nem meglepő módon nagyon hasonló volt a Kettőskereszt Vérszövetség, az Ébredő Magyarok Egyesülete nemzetvédelmi osztályai, az Alföldi Brigád és más korabeli magyar, radikális jobboldali eszmék mentén szerveződő irreguláris katonai alakulatok esküjének szövegéhez:

„Én (név) esküszöm a Mindenható Istenre, Hazám és hozzátartozóim boldogságára, hogy a Cselekvő Magyarok Táborának Végrehajtó Bizottságát felettes parancsnokságomul elismerem, minden parancsát legjobb tudásom szerint, ha kell, életem árán is teljesítem, a részemre kiadott parancsokat, megbízásokat, valamint a Cselekvő Magyarok Tábora tagjainak nevét, tartózkodási helyét sem közvetve, sem közvetlen senkinek, semmilyen kényszerítő körülmények hatása laatt elárulni nem fogom, a Cselekvő Magyarok Táborának Végrehajtó Bizottságát

ítélőbíróságomul elfogadom és ítéleteiben megnyugszom. Isten engem úgy segítjen!”

Vádbeszédében az ügyész a legsúlyosabb büntetést kérte, és kiemelte, hogy a háborúban szocializálódott fiatalemberek erőszakos cselekményeire, törvénysértéseire a katonai szolgálat közben átélt negatív tapasztalatok nem szolgálhatnak mentségül, hiszen végül az állam és a fennálló társadalmi rend megdöntésére bünszervezetként működő, titkos társaságot hoztak létre, amelynek nevében végül rablógyilkosságot követtek el.⁵⁶

Bedő József és Dula József védői, dr. Beck Oszkár és dr. Budai Lajos a vádlottak korábbi hazafias magatartására, erdélyi származására, katonai szolgálatukra és a trianoni békeszerződés őket személyesen érintő történelmi tragédiájára hivatkozva kérte felmentésüket, Bedő József pedig az utolsó szó jogán előadta, hogy ő és Dula József a trianoni békeszerződés igazságtalanságainak áldozatai, hazájukat, Erdélyt elfoglalták a románok, ő pedig személy szerint szívesen harcolna most is

---

⁵⁶ Uo.

fegyverrel Erdély visszafoglalásáért. Dula József és Bedő József az utolsó szó jogán mindketten teátrális védekezést adtak elő, az elnök pedig többször rendre utasította őket. A dr. Langer Jenő által elnökölt törvényszéki tanács végül ítélethirdetésre visszavonult.

A Budapesti Királyi Büntetőtörvényszék végül néhány nappal később, 1925. február 21-e szombat délután kihirdette a Dula József és Bedő József büntetőperében meghozott, elsőfokú ítéletét, melyben az Othó Józsefet meggyilkoló Bedő Józsefet életfogytiglani, bűntársát, Dula Józsefet pedig tizenkét évi fegyházbüntetésre ítélte. Az ügyész persze súlyosbításért, míg a vádlottak enyhítésért fellebbeztek, így a büntetőper másodfokon a Budapesti Királyi Ítéltáblán folytatódott.⁵⁷

1925 júniusában a dr. Kállay Miklós elnöklete alatt álló ítéltáblai tanács helybenhagyta az Othó Lajost meggyilkoló Bedő József életfogytiglani büntetését, azonban meglepő módon elfogadta Dula József védekezését, mely szerint ő csupán a rablásban akart részt venni, és

---

⁵⁷ Uo.

amíg Bedő végzett az ékszerésszel, ő az utcán várakozott, így csupán rablásban bűnrészes, a gyilkosságban egyáltalán nem, és tizenkétéves fegyházbüntetését jelentősen, mindössze háromévi fogházbüntetésre enyhítette.⁵⁸

A vádlottak és az ügyész ez esetben is fellebbeztek, az ítéletábla ítéletét pedig alig két hónappal később, 1925 augusztusában helybenhagyta a Magyar Királyi Kúria, így a gyilkosságot elkövető Bedő József valóban életfogytiglani szabadságvesztést kapott, büntőháza azonban mindössze három évig kellett, hogy élvezze a büntetés-végrehajtás vendégszeretetét.⁵⁹ Dula József 1927-ben szabadult, Bedő József azonban hiába adott be számos perújrafelvételi kérelmet, ezeket elutasították.⁶⁰ Othó Lajos ékszerész gyilkosának további sorsa ismeretlen, és erősen elképzelhető, hogy a börtönben hunyt el.

A Cselekvő Magyarok Táborának további tevékenységéről kevés adat maradt fenn, annyi azonban bizonyos, hogy egyes tagjai valamilyen

---

⁵⁸ Uo.

⁵⁹ Uo.

⁶⁰ Vö. [SZERZŐ NÉLKÜL], *Elutasították Othó ékszerész gyilkosának újrafelvételi kérelmét*, Magyar Hírlap, 1927. július 31., 11.

szinten még 1926-ban még aktívak voltak – erről tanúskodik egy 1926-os, a radikális jobboldali titkos szervezetekkel foglalkozó titkosrendőri jelentés, mely a Magyar Királyi Belügyminisztérium rezervált iratai között maradt fenn a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárának őrizetében:

„Cselekvő Magyarok Tábor

A Cselekvő Magyarok Tábor hírbelt nevű egyesülés, amelynek két tagja, és pedig Bedő József és Dula József annak idején meggyilkolták Othó budai ékszerészt. Egy másik hőstettük a soroksári csoportnak az a vállalkozása volt, amikor a Fővárosi Operettszínházban rendezték az ismert botrányt.⁶¹ Tagjaik közé sorolható:

Sesevich László

Zsabka Kálmán

ifj. Ostyán Antal

---

⁶¹ 1923. január 16-án az Ébredő Magyarok Egyesülete fegyveresei merényletet kíséreltek meg a 1923. január 16-án merényletet kíséreltek meg a Fővárosi Operettszínház ellen, a nézőtérben az előadás első felvonása felé több fiatalember lövöldözni kezdett. Személyi sérülés nem történt, de nagy pánik tört ki a színházban. Az akció irányítója Adorján Géza, az ÉME nemzetvédelmi osztályának egyik vezetője volt. Vö SERFŐZŐ Lajos, *A titkos társaságok és a konszolidáció 1921–1926-ban*, Acta Universitatis Szegediensis de Attila József Nominatae. Acta Historica, Tomus LVII, 1976, 3–60, 8–9.

Bácskay Antal
Gyenes András
iff. Tóth Imre
Wimmer György
Ott Mihály
Blažsek Sándor
Dreschler Antal
Böhm Sándor
Neubauer Mátyás, ez utóbbi résztes volt az Operettszínház
elleni támadásban. Vannak közöttük egyetemisták is, ezek
közül nevesebbek:
Szentgyörgyi Nándor
Pilisy Béla
Ordóczy Pál
Pócs János
Mayer Ervin
Reviczky Jenő
Lenthel Béla
*Bartha Sándor.”*⁶²

A társaság névsorában nem meglepő módon ott találjuk Sesevich/Sesevics László hadnagyot és Zsabka Kálmán alhadnagyot, az 1920–1921-ben a

---

⁶² HU-MNL-OL-K 149-1926-6-4250. A titkos társaságok felfedése, 1926.

Britannia Szállóban berendezkedett irreguláris katonai különítmény tagjait, többek között Soltra József rendőrjárőr 1920. november 10-ei meggyilkolásának felelőseit is, akik a polgárháborús időket követő paramilitáris erőszakhullám idején elkerülték a felelősségre vonást. Ekkoriban ugyan már nem voltak aktív állományú katonák, azonban személyük ismételten jól rámutat az 1920-as évek radikális jobboldali fegyveres szervezetei és a magyar haderő igen szoros kapcsolatára, mely megint csak a német *Freikorps*ok és a hivatalos haderő, a *Reichswehr* szoros kapcsolatához hasonlítható. Bedő József életfogytiglani fegyházbüntetése történő elítélése azonban 1925-ben végre megtörni látszott a súlyos bűncselekményeket elkövető irreguláris katonák ügyeiben indult büntetőeljárások tendenciáit. Itt a gyilkosság tényleges elkövetőjére valóban súlyos büntetést szabott ki a bíróság, melyet a fellebbezések ellenére a másod- és harmadfokú bírói fórum is helyben hagyott, bár másrésről a gyilkos tettestársa, Dula József annak ellenére, hogy erősen bűnrészes volt egy rablógyilkosságban, mindössze három évet töltött börtönben.

Hogy kinek milyen érdeke fűződött vagy nem fűződött Bedő József életfogytig tartó büntetéséhez, azt természetesen nem tudhatjuk, a Cselekvő Magyarok Táborának büntetőpere ugyanakkor mindenképpen azt az üzenetet hordozta a széles nyilvánosság számára, hogy 1925 már a politikai konszolidáció ideje, véget ért a különítményesek fénykora, az állam pedig nem tűri tovább az ellenforradalmi rendszer kiépülésében kétségtelenül aktív szerepet játszó, többnyire radikális jobboldali eszméket valló irreguláris katonák, önszerveződő vagy korlátozott kormányzati irányítás alatt álló fegyveres csoportok garázdálkodásait, hanem innentől kezdve keményen megtorolja azt. Azzal együtt azonban, hogy a különítmények szabad garázdálkodásának ideje 1925 körül határozottan véget ért, a magyar radikális jobboldali milicista mozgalom korántsem szűnt meg létezni, a kormányzat és a hadvezetés pedig 1945-ig bezárólag időről időre még többször is reaktiválta, harcra szólította tartalékos jellegű státuszban várakozó, tulajdonképpen az autoriter jobboldali rezsim lojális ellenzékéhez tartozó irreguláris katonáit...

FELHASZNÁLT FORRÁSOK ÉS IRODALOM

Levéltári források

Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára (HU-ÁBTL)

HU-ÁBTL-4.1. A-434. A magyar hírszerzési szolgálat 1. kötet (a magyar hírszerzési szolgálat módszerei 1936-ig).

HU-ÁBTL-4.1. A-686. Etelközi Szövetség.

HU-ÁBTL-4.1.A-650. Összefoglaló.
Prónay-különítmény alakulása és tevékenysége
1919–1945.

HU-ÁBTL-4.1. A-687. Az 1919-es ellenforradalmi kormány által megalakított szervezetek (1947).

HU-ÁBTL-4.1. A-718. A Vannay-puccs polgári személyeinek bírósági töredékanyaga, valamint kapcsolatos iratok.

HU-ÁBTL-4.1. A-719. Zadravec István tábori püspök “Hét év a táborban” című naplója dokumentumokkal.

HU-ÁBTL-4.1. A-720/1. A Horthy-rendszer jobboldali szervezetei.

HU-ÁBTL-4.1. A-879. 1919-es
fehérterroristák anyaga.

HU-ÁBTL-4.1. A-881. Rongyos gárdisták,
szabadcsapatok, különítményesek anyaga.

HU-ÁBTL-4.1. A-1047. Fehérház Bajtársi
Egyesület, Anti-Bolsevista Comité.

HU-ÁBTL-4.1. A-2124. Volt horthysta
titkos szervezetek.

HU-ÁBTL-V-93302. Wünscher Frigyes.

Bundesarchiv, Berlin (BArch)

BArch-R 1507/2129. Bajor sörpuccs.

BArch-R 1507/400. Organisation
Escherich. Orgesch Orka.

BArch-R 707/142. A bajor-magyar
kapcsolatokra vonatkozó iratok.

Budapest Főváros Levéltára, Budapest (HU-BFL)

HU-BFL-IV-1407-b-XI. üo.-151/1922. A
Budapesti Főkapitányság főkapitányi jelentése
Budapest székesfőváros tanácsának.

HU-BFL-VI-15-c-205/1945. A Magyar
Államrendőrség Budapesti Főkapitányság
Államrendészeti Osztálya jelentése a Kettőskereszt

Vérszövetség feloszlott egyesület adatai tárgyában Budapest főváros főpolgármesteréhez, Budapest, 1945. december 03.

HU-BFL-VII-1-d-10935/1924. Keő-
Kucsera István büntetőpere.

HU-BFL-VII-5-c-8821/1920. Illy László és
társai büntetőpere.

HU-BFL-VII-5-c-16193/1923. Márffy
József és társai büntetőpere.

HU-BFL-VII-5-c-11717/1923. Bedő József
és Dula József büntetőpere.

HU-BFL-VII-5-c-10559/1925. A Kovács
testvérek büntetőpere.

HU-BFL-VII-5-c-198/1940. Kiss Gábor
Jenő pere.

HU-BFL-VII-18-d-8963/1925. Kmetty
Károly büntetőpere.

HU-BFL-VII-18-d-1923-03/041. Apór
Viktor és társai büntetőpere.

HU-BFL-VII-18-d-1923-03/0610. Ulain
Ferenc és társai büntetőpere.

HU-BFL-VII-18-d-193/1926.
Windischgrätz Lajos és társai pere.

HU-BFL-VII-101-c-fegyenc-I-8184. Márffy
József fogolytörzskönyve.

HU-BFL-XXV-1-a-659/1946. Balogh
Ferenc büntetőpere.

HU-BFL-XXV-1-a-1945/778. Budaváry
László büntetőpere.

HU-BFL-XXV-1-b-4587/1946. Márffy
József igazolási eljárása.

HU-BFL-XXV-2-b-8311/1947. Dr. Minich
József igazolási eljárása.

HU-BFL-XXV-2-b-4767/1946. Kovarcz
Emil népegészségi büntetőpere.

HU-BFL-VII-5-e-1949/20630. Héjjas Iván
és társai népbírószági büntetőpere.

Hadtörténelmi Levéltár, Budapest (HU-HL)

HU-HL-VKF. A Magyar Királyi Honvéd
Vezérkar Főnöke Levéltára, 1919–1945.

Magyar Nemzeti Levéltár Csongrád Megyei Levéltára, Szeged (HU-MNL-CSML)

HU-MNL-CSML-XXV-8-5-d-NB-
148/1945. Piroska János háborús és népellenes
bűntette.

Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára, Budapest (HU-MNL-OL)

HU-MNL-OL-K 27. Minisztertanácsi jegyzőkönyvek, 1867–1944.

HU-MNL-OL-MOL-K 64-1920-2-60. Külügyminisztérium – Politikai Osztály rezervált iratai – Megállapodás az elszakadt részekben folytatandó irredenta szervezéséről, 1920.

HU-MNL-OL-K 64-1920-41-515. Külügyminisztérium – Politikai Osztály rezervált iratai – Előterjesztés a külügyminiszter részére az elcsatolt területeken megvalósítandó diverziós és terrorcselekményekről, 1920.

HU-MNL-OL-K 64-1921-41-187. Külügyminisztérium – Politikai Osztály rezervált iratai – Feljegyzés az elcsatolt területeken folytatandó diverziós tevékenységről, 1921.

HU-MNL-OL-K-64-1921-41-199. Külügyminisztérium – Politikai Osztály rezervált iratai – Schitler vezérkari alezredes feljegyzése a német és a magyar irredenta szervezetek közötti együttműködés tárgyában, 1921.

HU-MNL-OL-K-64-1921-41-221. Külügyminisztérium – Politikai Osztály rezervált iratai – Jelentés a német ORKA és Orgesch irredenta szervezetekkel való tárgyalásról, 1921.

HU-MNL-OL-K 64-1923-41-81.

Külügyminisztérium – Politikai Osztály rezervált iratai – Masirevich Szilárd bécsi magyar követ számjeltávirata a külügyminiszter részére, melyben arról számol be, hogy Ludendorff német tábornok nála járt, és titkos tárgyalást kezdeményezett Siménfalvy ezredessel, mint a kormányzó bizalmi emberével, Bécs, 1923. február 6.

HU-MNL-OL-K 65 – Külügyminisztérium – Politikai osztály – „D” (defenzív) referatúra iratai.

HU-MNL-OL-K 67. Külügyminisztérium – Politikai hírszolgálati osztály.

HU-MNL-OL-K 149-1926-6-3473.

Belügyminisztérium rezervált iratai – A Magyar Királyi Belügyminisztérium bizalmas körlevele a törvényhatóságoknak és a rendőrkapitányságoknak a Nemzeti Munkavédelmi Tartalék a megszűnt Kettőskereszt Vérszövetséggel való kapcsolatba hozása tárgyában, Budapest, 1926. március 5.

HU-MNL-OL-K 149-1926-6-4250.

Belügyminisztérium rezervált iratai – A titkos társaságok felfedése, 1926.

HU-MNL-OL-K 149-1924-1-2042.

Belügyminisztérium rezervált iratai – Siménfalvy

Tihamér vszkt. ezredes felterjesztése a Kormányzó Katonai Irodájához Károlyi Mihály szabadkai tartózkodásáról, Budapest, 1924. október 1.

HU-MNL-OL-K 429-1926. 05. 07.–10. 14.
A Magyar Távirati Iroda – Napi hírek – Frankper,
1926. május–október.

HU-MNL-OL-KS 274-f-11. cs.-44. őrzési
egység. Jelentés az Etelközi Szövetségről.

HU-MNL-OL-K 429. Belügyminisztériumi
levéltár – Kozma Miklós iratai.

HU-MNL-OL-P 1360. Magyar Országos
Véderő Egylet.

HU-MNL-OL-P 2249-7. sorozat. Ébredő
Magyarok Egyesülete.

HU-MNL-OL- P 2249-47. sorozat. Turáni
Vadászok Országos Egyesülete.

HU-MNL-OL-P 2249-61. sorozat. Fehérház
Bajtársi Egyesület.

HU-MNL-OL-P 2249-81. sorozat. Magyar
Fajvédők Országos Szövetsége.

**VERITAS Történetkutató Intézet és Levéltár,
Budapest**

HU-VTIL-OHA – 45. sz. 53. Mester Miklós
– interjú. Készítette Gyurgyák János–Varga Tamás,
1986.

Politisches Archiv, Berlin, (PA)

PA-AA-(B)-R 30531-Bd. 1. Szigorúan titkos
bizalmas jelentés Budapestről a a német–magyar
jobboldali együttműködésről, 1923. augusztus 23.

PA-AA-(B)-R-30531-Bd. 1. Boltze német
követségi titkár szigorúan bizalmas feljegyzése az
Ulain-ügyéről, 1923. november 10.

PA-AA-(B)-R-30531-Bd. 1. A német
külügyminisztérium átírata a közrendvédelmi
felügyeletet ellátó birodalmi megbízottnak, 1923.
november 14.

PA-AA-(B)-R 30531-Bd. 1. Welczeck
budapesti német nagykövet jelentése a Külügyi
Hivatalnak az Ulain-ügyről, 1924. január 26.

Szakirodalmi források

ABLONCZY Balázs, *Teleki Pál*, Budapest, Osiris
Kiadó, 2005.

ABLONCZY Balázs, *A frankhamisítás. Hálók, személyek, döntések*, Múltunk, 2008/1, 29–56.

ABLONCZY Balázs, *Keletre, magyar! A magyar turanizmus története*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2016.

ABLONCZY Balázs, *A miniszterelnök élete és halála. Teleki Pál (1879–1941)*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2018.

ABLONCZY Balázs, *Ismeretlen Trianon*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2020.

ÁDÁM T. István, *A nyugat-magyarországi felkelés története*, Külpolitika Kiadása, Budapest, 1935.

A Grósz-per előkészítése, 1951, forráskiad. Szabó Csaba, Budapest, Budapest Főváros Levéltára–Osiris Kiadó, 2001.

A Horthy-korszak Magyarországa jugoszláv szemmel. Délszláv levéltári források 1919–1941, forráskiad. HORNYÁK Árpád, Pécs–Bp., Kronosz Kiadó–MTA BTK Történettudományi Intézet, 2016.

ANDAHÁZI SZEGHY Viktor, *Trianontól Bledig. A Magyar Királyi Honvédség szervezése és lehetőségei 1920–1938 között*, Hadtudomány, 2019/3, 15–23.

Christopher ANDREW, *The Secret World. A History of Intelligence*, London, Penguin Books, 2019.

ANGYAL Béla, *Magyar szervezetek és mozgalmak Csehszlovákiában 1918–1921. I. rész*, Fórum, 2000/1, 13–20.

ANGYAL Béla, *Érdekvédelem és önszerveződés. Fejezetek a csehszlovákiai magyar pártpolitika történetéből*, Fórum Intézet–Lilium Aurum Kiadó, Dunaszerdahely, 2002.

ARDAY Géza, *A Johannita Rend Magyar Tagozatának arcképei. Hálakötet 90 esztendőért*, Budapest, L'Harmattan Kiadó, 2014.

ÁROKAY Lajos, *Az önálló magyar katonai attaséi szolgálat előzményei 1918–1919*, Hadtörténelmi Közlemények, 1983/1, 73–95.

ÁROKAY Lajos, *A rejtett magyar katonai attaséi szolgálat első állomásbelyeinek felállítása, 1920–1923*, Hadtörténelmi Közlemények, 1983/3, 356–381.

ÁROKAY Lajos, *A rejtett magyar katonai attaséi szolgálat tevékenysége 1923–1928 között*, Hadtörténelmi Közlemények, 1983/4, 574–592.

A Wilhelmstrasse és Magyarország. Német diplomáciai iratok Magyarországról (1918–1934). I. kötet. Az 1920-as évek, forráskiad. NÉMETH István, Budapest, Magánkiadás, 2017.

A XX. század magyar beszédei, szerk. Vajda Barnabás, Budapest, Agave Kiadó, 2007.

Az Endre-Baky-Jaross-per, forráskiad KARSAI László, MOLNÁR Judit, Budapest, Cserépfalvi Kiadó, 1994.

B. STENGE Csaba, *Fejezetek a Rongyos Gárda kárpátaljai bevetésének történetéből I. A salánki megadás*, Acta Academia Beregsasiensis, 17. évfolyam, 2018, 39–66.

B. STENGE Csaba, *Magyar hadműveletek Kárpátalja visszacsatolása során, 1939. március. II. fázis (I. rész)*, Sereg Szemle, 2018/2, 106–114.

B. STENGE Csaba,, *Magyar hadműveletek Kárpátalja visszacsatolása során, 1939. március. II. fázis (II. rész)*, Sereg Szemle, 2018/3–4, 121–129.

B. STENGE Csaba, *Fejezetek a Rongyos Gárda kárpátaljai bevetésének történetéből II. Térképhelyesbítő a „vízkeresztű csatában”, 1939. január 6-án, Limes, 2020/7, 43–58.*

BALLA Tibor, *A trianoni békediktátum és az önálló magyar haderő*, Honvédségi Szemle, 2020/3, 109–122.

David V. BARRETT, *Titkos társaságok. Az ősiektől és rejtettektől a modernekig és álcázottakig*, ford. DARÓCZI Enikő, Budapest, Gold Book Kft., 2001.

David V. BARRETT, *The New Believers. Sects, 'Cults' and Alternative Religions*, London, Cassel Publishing, 2003.

BARTHA Ákos, *Bajcsy-Zsilinszky Endre. Életút és utóélet*, Budapest, MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont, 2020.

BARTHA Ákos, *Az utolsó csepp a pohárban. Soltra József rendőr meggyilkolása*, in *Csoportosulás, lázadás és a társadalom terrorizálása. Rendészettörténeti Tanulmányok 2.*, szerk. JÁMBOR Orsolya Ilona–TARJÁN G. Gábor, Budapest, Rendőrség Tudományos Tanácsa, 2019, 28–44.

BARTHA Ákos, *Fajvédelem és ellenállás*, Regio, 2021/2, 251–271.

BARTHA Ákos, *Véres város. Fegyveres ellenállás Budapesten, 1944–1945*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2021.

BARTHA Ákos, *A magyar fajvédelem útjai a második világháború idején*, in *Trianon után. Politikai gondolkodás és történetírás*, szerk. HÖNICH Henrik, Budapest, Századvég Kiadó, 2022, 187–210.

BARTHA Ákos, *Törzsökösök, rongyosok, turániak. Németellenes magyar fajvédelem 1938–1945*, Budapest, Ludovika Kiadó, 2023.

BARTHA Ákos–PÓCS Nándor–SZÉCSÉNYI András, *Egy hosszán „ébredő” túlélőművész. Zsabka Kálmán pályarajza (1897–1971) I. rész*, Múltunk, 2019/2, 138–180.

BARTHA Ákos–PÓCS Nándor–SZÉCSÉNYI András, *Egy hosszán „ébredő” túlélőművész. Zsabka Kálmán pályarajza (1897–1971) II. rész*, Múltunk, 2019/3, 234–276.

BELLÉR Béla, *Az ellenforradalom nemzetiségi politikájának kialakulása*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1975.

BEREND T. Iván, *Magyarország gazdasága az első világháború után 1919–1929*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1966.

Bethlen István titkos iratai, forráskiad. SZINAI Miklós–SZŰCS László, Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1972.

BODÓ Béla, *The White Terror in Hungary. The Social World of Paramilitary Groups*, Austrian History Yearbook, 2011/42, 133–163.

BODÓ Béla, *Héjjas Iván. Egy ellenforradalmár élete*, 2000, 2010/10, 9–27.

BODÓ Béla, *Pál Prónay. Palamilitary Violence and Anti-Semitism in Hungary, 1919–1921*, The Carl Beck Papers in Russian and East-European Studies, No. 2101, Pittsburgh, University of Pittsburgh, 2011.

BODÓ Béla, *Favorites or Pariahs? The Fate of the Right-Wing Militia Men in Interwar Hungary*, Austrian History Yearbook, 2015/46, 327–359.

BODÓ Béla, *The White Terror. Antisemitic and Political Violence in Hungary, 1919–1921*, London, Routledge, 2019.

BODÓ Béla, *A fehérterror*, Budapest, Napvilág Kiadó, 2022.

BODÓ Béla, *Oppression, Terror and "Split Legitimation". The Troubled Relationship between the Conservative Authoritarian State and Its Right-wing Critics in Hungary between 1919 and 1945*, in *A Transnational History of Right-Wing Terrorism. Political Violence and the Far Right in Eastern and Western Europe since 1900*, szerk. Johannes DAFINGER–Moritz FLORIN, London, Routledge, 2022, 46–69.

BOROS Ferenc, *Magyar-csehszlovák kapcsolatok 1918-1921-ben*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1970.

BORSI-KÁLMÁN Béla, *Öt nemzedék, és ami előtte következik... A temesvári Levente-pör, 1919-1920*, Budapest, Noran Kiadó, 2006.

BORSI-KÁLMÁN Béla, *Iff. Niamešsny Mihály és a temesvári Levente-per, 1919–1920*, Budapest, Helikon Kiadó, 2010.

BORSI-KÁLMÁN Béla, *Kisfiúk a nagy viharban. A temesvári „Levente-pör” – az első román „irredenta per” története, 1919–1922*, Budapest, Kortárs Kiadó, 2020.

BOTLIK József, *A nyugat-magyarországi felkelés. 1921. augusztus 28.- október 4.*, Valóság, 2007/3, 24–47, illetve 2007/4, 39–58.

BOTLIK József, *Nyugat-Magyarország sorsa, 1918–1921*, Vasszilvagy, Magyar Nyugat Könyvkiadó, 2012.

BÖDŐK Gergely, *Vörös- és fehérterror Magyarországon, 1919–1921*, PhD-értekezés, Eger, Esterházy Károly Egyetem Történettudományi Doktori Iskola, 2018.

Timothy S. BROWN, *Weimar Radicals. Nazis and Communists Between Authenticity and Performance*, New York, Berghahn Books, 2009.

Csak szolgálati használatra! Iratok a Horthy-hadsereg történetéhez, 1919–1938, szerk. HETÉS Tibor, MORVA Tamásné, Budapest, Zrínyi Katonai Könyv- és Lapkiadó, 1968.

Alexander CLIFFORD, *Hindenburg, Ludendorff and Hitler. Germany's Generals and the Rise of the Nazis*, London, Pen and Sword Military, 2021.

CSAPLÁR-DEGOVICS Krisztián, „*Nekiünk nincsenek gyarmataink és bódítási szándékaink*”. *Magyar részvétel a Monarchia gyarmatosítási törekvéseiben a Balkánon (1867–1914)*, Budapest, ELKH Bölcsészettudományi Kutatóközpont, 2022.

CSELÉNYI Zsuzsanna, *Az Ébredő Magyarok Egyesülete (ÉME) működése 1918-1920, Acta Academiae Paedagogicae Agriensis. Sectio Historia* 1991/20, 51–67.

CSONKA Laura, *Nemzetközi és hazai fellépés a népbiztosok megkegyelmezése érdekében*, Archívnet, 2015/3.

<https://archivnet.hu/politika/nemzetkozi-es-hazai-fellepes-a-nepbiztosok-megkegyelmezese-erdek-eben.html>

CSUNDERLIK Péter, *Radikálisok, ateisták, szabadgondolkodók. A Galilei Kör története (1908–1919)*, Budapest, Napvilág Kiadó, 2017.

DEMETER Gábor, *Kisállami törekvések és nagyhatalmi érdekek a Balkán-háborúk idején (1912–1913)*, Budapest, Hungarovox Kiadó, 2007.

DEMETER Gábor, *A két Balkán-háború hadtörténete (1912–1913)*, Debreceni, Kossuth Egyetemi Könyvkiadó, 2008.

DEMETER Gábor, *Diplomatic Struggle for Supremacy over the Balkan Peninsula 1878–1914*, Szófia, Institute for Historical Studies, Bulgarian Academy of Sciences, 2017.

DOBÁK Imre–REGÉNYI Kund, *Hírszerzési és Kémelhárítási Szabályzat – a két világháború között*, Nemzetbiztonsági Szemle, MMXV/I, 146–197.

Dokumentumok az 1918/19-es forradalmak Duna-Tisza közti történetéhez, szerk. ROMSICS Ignác, Kecskemét, Bács-Kiskun Megyei Levéltár, 1976.

DOMONKOS László, *A Héjjas-nyárfa árnyékában*, Budapest, Kairosz Kiadó, 2018.

DÓSA Rudolfné, *A MOVE. Egy jellegzetesen magyar fasiszta szervezet*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1972.

DROZDY Győző, *Elvett illúziók. Drozdy Győző emlékiratai*, szerk. PAKSY Zoltán, Budapest, Kossuth Kiadó, 2007.

ERDÉLYI Péter, *Képviselőtestületi választások 1929-ben Csongrádon*, Múzeumi Kutatások Csongrád Megyében 2003, szerk. ERDÉLYI Péter–SZŰCS Judit, Szeged, Móra Ferenc Múzeum, 2002, 119–125.

ERDEŐS László, *A magyar honvédelem egy negyedszázada 1919-1944*, szerk. BABUCS Zoltán, Gödöllő, Attraktor Kiadó, 2007.

FÁBIÁN Máté, *Borbély-Maczkó Emil (1887–1945). Politikai életrajz*, PhD-értekezés, Eger, Esterházy Károly Egyetem Történelemtudományi Doktori Iskola, 2019.

FÁBIÁN Máté, *Egy fajvédő főispán. Borbély-Maczkó Emil (1887–1945)*, Budapest, Kronosz Kiadó–Magyar Történelmi Társulat, 2020.

FAZEKAS Csaba, *Probászka Ottokár és a „hungarizmus” fogalmának genezise*, Múltunk, 2017/1, 4–34.

FEGYÓ János, *Adalékok a szélsőjobboldal fokozódó szervezkedésének történetéhez a gazdasági világválság éveiben*, A Magyar Munkásmozgalmi Múzeum Évkönyve, 1967–1968, 261–289.

FIZIKER Róbert, *Habsburg kontra Hitler. Legitimisták az anchluss ellen, az önálló Ausztriáért*, Budapest, Gondolat Kiadó, 2010.

FODOR Miklós Zoltán, *Az Etelközi Szövetség története*, Nógrád Megyei Múzeumok Évkönyve, 2007/XXXI, 118–156.

FORGÁCS Balázs, *Gerillák, partizánok, felkelők. Az irreguláris hadviselés elméletének története – korunk kihívásai*, Budapest, HM Zrínyi Térképészeti és Kommunikációs Szolgáltató Nonprofit Kft., 2020.

FOGARASSY László, *A Prónay-Ranzenberger pör (1930–1932)*, Soproni Szemle, 1978/1, 23–40.

Norbert FREI, *National Socialist Rule in Germany. The Führer State 1933–1945*, Oxford, Oxford University Press, 1987.

GARAMI Erika, *Az 1920-as évekbeli magyarországi frankhamisítás numizmatikai vonatkozásai*, Numizmatikai Közlöny, 2003-2004/CII–CIII, 65–71.

GERGELY Ernő–SCHÖNWALD Pál, *A Somogyi–Bacsó-gyilkosság*, Budapest, Kossuth Kiadó, 1978.

GERGELY Jenő, Gömbös Gyula. *Politikai pályakép*, Budapest, Vince Kiadó.

GELLÉRT Ádám, *Egy antiszemita hármás rablógyilkosságtól a kegyelemig*, Index.hu, 2018. október 26.

[https://index.hu/techtud/tortenelem/2018/10/26/mit kezdjünk hejjas ivannal 100 év után/](https://index.hu/techtud/tortenelem/2018/10/26/mit_kezdjünk_hejjas_ivannal_100_ev_utan/)

Letöltés ideje: 2021. 11. 18.

GELLÉRT Ádám, *Horthy Miklós és a politikai alapú büntetlenség. Gellért Ádám viszontválasza Máthé*

Áronnak, Clio Intézet honlapja, 2020. 04. 13.
<https://www.clioinstitute.hu/single-post/2020/04/13/Horthy-Mikl%C3%B3s-a-politikai-alap%C3%BA-b%C3%BCntetlens%C3%A9g-Gell%C3%A9rt-%C3%81d%C3%A1m-vizontv%C3%A1lasza-M%C3%A1th%C3%A9-%C3%81ronnak?fbclid=IwAR26NycbSt8AmGPiRp3EiMVho3zmyHl1Cnostt6nmqb3MePgyo1xwTtBK24> Letöltés ideje: 2022. 04. 14.

GELLÉRT Ádám, Béla Bodó: *The White Terror. Antisemitic and Political Violence in Hungary, 1919–1921, (Mass Violence in Modern History 5.)*, Routledge, London–New York 2019. 333 oldal, Századok, 2020/4, 892–894.

GERGELY Ferenc–KISS György, *Horthy leventéi. A leventeintézmény története*, Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1976.

Robert GERWARTH, *The Vanquished. Why the First World War Failed to End, 1917–1923*, Farrar, Straus and Girou, 2016.

Robert GERWARTH–John HORNE, *Paramilitarizmus az első világháború után*, ford. VÁRADY Péter, in *Háború béke idején. Paramilitáris erők Európában az első világháború után*, szerk. Robert GERWARTH–John HORNE, Budapest, L'Harmattan Kiadó, 2017, 13–32.

Robert GERWARTH, *Harc a Vörös Szörnyeteggel. Ellenforradalmi erők Közép-Európa vereséget szenvedett államaiban*, ford. VÁRADY Péter, in *Háború béke idején. Paramilitáris erők Európában az első világháború után*, szerk. Robert GERWARTH–John HORNE, Budapest, L'Harmattan Kiadó, 2017, 71 – 92.

GOTTFRIED Barna, *Thuróczy István és a román király elleni merénylet*, Székelyföld, 2010/7, 79–101.

GOTTFRIED Barna–NAGY Szabolcs, *A Székely Hadosztály története*, Csíkszereda, Csíkszereda Kiadóhivatal, 2019.

G. SOÓS Katalin, *A nyugat-magyarországi kérdés 1918–1919*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1967.

G. SOÓS Katalin, *Magyar–bajor–osztrák titkos tárgyalások és együttműködés, 1920–1921*, Acta Universitatis Szegediensis de Attila József Nominatae. Acta Historica, 1967/XVII, 3–43.

G. SOÓS Katalin, *Burgenland az európai politikában 1918–1921*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1971.

GULYÁS László, *A Horthy-korszak külpolitikája 1. Az első évek 1919–1924*, Máriabesenyő, Attraktor Kiadó, 2012.

GULYÁS Martin, *Az 1945-ös csongrádi földosztás vesztesei*, Emlékeztető, 2016/1–2, 52–68.

GYURGYÁK János, *Magyar fajvédők*, Budapest, Osiris Kiadó, 2012.

Háború béke idején. Paramilitáris erők Európában az első világháború után, szerk. Robert GERWARTH–John HORNE, Budapest, L'Harmattan Kiadó, 2017.

Hadtudományi Lexikon. Új kötet, főszerk. KRAJNCZ Zoltán, Budapest, Dialóg Campus Kiadó, 2019.

HATOS Pál, *Az elátkozott köztársaság. Az 1918-as összeomlás és forradalom története*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2018.

HATOS Pál, *Rosszifűk világforradalma. Az 1919-es magyarországi tanácsköztársaság története*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2021.

HATOS Pál, *Veszedelemes viszonyok? A két világháború közötti katolikus–protestáns versengés történelmi kontextusai*, in *Trianon után. Politikai gondolkodás és történetírás*, szerk. HÖNICH Henrik, Budapest, Századvég Kiadó, 2022, 137–166.

HÉJJAS Iván, *Légi jog*, Első Kecskeméti Hírlapkiadó- és Nyomda Rt, 1934.

HETÉNYI IMRE, *Amikor a rend őre voltam*, Budapest, Pantheon Kiadás, 1941.

Ulrike Claudia HOFFMANN, *„Verräter verfallen der Feme!” Fememorde in Bayern in den zwanziger Jahren*, Köln-Weimar, Böhlau Verlag, 2000.

HOLLÓSI Gábor, *Országgyűlési választási rendszer a Horthy-korszak Magyarországon*, Pro Publico Bono: Magyar Közigazgatás 2015/1, 115–133.

Horthy Miklós titkos iratai, forráskiad. SZINAI Miklós, SZŰCS László, Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1965.

HORTHY Miklós, *Emlékirataim*, Budapest, Európa Kiadó, 1990.

HOLLÓS Ervin–LAJTOS Vera, *Horthy Miklós, a fehérek vezére*, Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1985.

Iratok az ellenforradalom történetéhez 1919–1945. I. Az ellenforradalom hatalomra jutása és rémuralma Magyarországon 1919–1921, forráskiad. KARSAI Elek, KUBITSCH Imre, NEMES Dezső, PAMLÉNYI Ervin, Budapest, Szikra Kiadó, 1956.

Iratok az ellenforradalom történetéhez 1919–1945. II. A fasiszta rendszer kiépítése Magyarországon 1921–1924,

forráskiad. KARSAI Elek, NEMES Dezső, Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1959.

Iratok az ellenforradalom történetéhez 1919–1945. III. Az ellenforradalmi rendszer gazdasági helyzete és politikája Magyarországon 1924–1926, forráskiad. KARSAI Elek, NEMES Dezső, Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1959.

Iratok az ellenforradalom történetéhez 1919–1945. IV. Az ellenforradalmi rendszer külpolitikája 1927. január 1–1931. augusztus 24., forráskiad. KARSAI Elek, Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1967.

Iratok az igazságszolgáltatás történetéhez 2., szerk. HORVÁTH Ibolya–SOLT Pál–SZABÓ Győző–ZANATHY János–ZINNER Tibor, Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1993.

JAGADICS Péter, *A Horthy-hadsereg Nemzetvédelmi Szolgálat*, Szakmai Szemle – A Katonai Biztonsági Hivatal Tudományos Tanácsának szakmai kiadványa, 2010/3, 191–205.

JANKOVICH Arisztid, *A Nemzeti Hadsereg (1919)*, forráskiad. GYÖRGY Sándor, Budapest, Szülőföld Könyvkiadó–Trianon Múzeum, 2019.

Nigel H. JONES, *Hitler's Heralds. The Story of the Freikorps, 1918–1923*, Dorset, Barns and Noble, 1995.

KÁDÁR Gábor–VÁGI Zoltán, *Antiszemita atrocitások, gyilkosságok, pogromok a fehérterror időszakában*, ELTE Társadalmi Konfliktusok Kutatóintézete, 2010.

http://konfliktuskutato.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=138:antiszemita-atrocitasok-gyilkosságok-pogromok-a-feherterror-idszakaban-&catid=16:esetek

KÁDÁR LYNN Katalin, *Eckhardt Tibor amerikai évei, 1941–1972*, Budapest, L'Harmattan Kiadó, 2006.

KÁNTÁS Balázs, *A Duna–Tisza közti dosszié. Három alapvető forrás a Duna–Tisza közti paramilitáris erők történetéhez, 1919–1924*. Budapest, Horthy-korszak Történetének Kutatásáért Társaság. 2020.

KÁNTÁS Balázs, *A különítményesek nyomában. Tanulmány és források Héjjas Iván paramilitáris vezető és különítménye tevékenységéről, 1919–1923.* Budapest, Horthy-korszak Történetének Kutatásáért Társaság, 2020.

KÁNTÁS Balázs, *Váry Albert koronaügyész-helyettes összefoglaló jelentése a fehérterror Duna-Tisza között zajlott eseményeiről, 1922.* Budapest, Horthy-korszak Történetének Kutatásáért Társaság, 2020.

KÁNTÁS Balázs, *Konszolidáció kézigránáttal?: Az Ébredő Magyarok Egyesületének antiszemita indíttatású jászkarajenői merényletéről, 1922,* Budapest, Horthy-korszak Történetének Kutatásáért Társaság, 2020.

KÁNTÁS Balázs, *A csongrádi bombamerénylet. Sajtó- és egyéb források a Horthy-korszak egyik antiszemita terrorcselekményének kontextusához, 1923–1924,* Budapest, Horthy-korszak Történetének Kutatásáért Társaság, 2020.

KÁNTÁS Balázs, *A Csocsó bácsi-féle összeesküvés: Apor Viktor tartalékos honvéd főhadnagy és társai*

hatalomátvételi terve, 1923, Budapest, Horthy-korszak Történetének Kutatásáért Társaság, 2020.

KÁNTÁS Balázs, *Árnyékkatonák és árnyékpolitikusok. Újabb dokumentumok a Horthy-korszak első éveinek radikális jobboldali titkos paramilitáris szervezeteinek működéséről, 1923–1926*, Budapest, Horthy-korszak Történetének Kutatásáért Társaság, 2020.

KÁNTÁS Balázs, *Héjjas Iván paramilitáris vezető és különítménye szerepe a Duna-Tisza közti fehérterrorban, valamint az ellenük lefolytatott ügyész-i vizsgálat, 1920–1922*. Budapest, Horthy-korszak Történetének Kutatásáért Társaság, 2020.

KÁNTÁS Balázs, *Documenta Paramilitaria Hungarica. Tanulmány és történeti források a Kettőskeereszt Vérszövetség titkos irreguláris katonai alakulat tevékenységéről. 1919–1945*, Budapest, Horthy-korszak Történetének Kutatásáért Társaság, 2020.

KÁNTÁS Balázs, *Fehérterror a Duna–Tisza között: Héjjas Iván főhadnagy és különítménye tevékenysége, 1919–1921. White Terror in the Danube–Tisza Interfluve The Activities of First Lieutenant Iván Héjjas*

and His Detachment, 1919–1921. Budapest, Horthy-korszak Történetének Kutatásáért Társaság, 2021.

KÁNTÁS Balázs, *Milicisták, puccsisták, terrorfiúk.* Budapest, Művészeti és Irodalmi Jelen Kft., 2021.

KÁNTÁS Balázs, *Rendőrgyilkosság az Oktogonnál: Tanulmány és levéltári források Soltra József rendőr meggyilkolásának körülményeibez és politikai kontextusához, 1920.* Budapest, Horthy-korszak Történetének Kutatásáért Társaság, 2021.

KÁNTÁS Balázs, *Antibolsevizmus, irredentizmus, antiszemitizmus, terrorizmus: A Kovács testvérek irredenta indíttatású bűncselekményei és ellentmondásos kapcsolatuk a magyar állami szervekkel, 1923–1925.* Budapest, Horthy-korszak Történetének Kutatásáért Társaság, 2021.

KÁNTÁS Balázs, *A bombaper. A Horthy-korszak első éveinek egyik legnagyobb büntetőpere és politikai kontextusa, 1922–1926.* Budapest, Horthy-korszak Történetének Kutatásáért Társaság, 2021.

KÁNTÁS Balázs, *„Szép napok” a Britannia Szállóban: Adatok és levéltári források a magyarországi fehérterror egyik hírbedt irreguláris katonai alakulatának fővárosi atrocitásaihoz, 1919–1920.* Budapest, Horthy-korszak Történetének Kutatásáért Társaság, 2021.

KÁNTÁS Balázs, *A bombamerényletek kora: Levéltári források a Horthy-korszak első éveinek politikai terrorizmusához, 1922–1924.* Budapest, Horthy-korszak Történetének Kutatásáért Társaság, 2021.

KÁNTÁS Balázs, *A Brief and Fragmented History of Radical Right-Wing Paramilitary Formations in Hungary in the 1920s.* New Delhi, AkiNik Publications, 2021.

KÁNTÁS Balázs, *The Dream of the White Internationale: Secret Hungarian-German-Austrian Negotiations and Attempts of Military Cooperation, 1919-1923.* New Delhi, AkiNik Publications, 2021.

KÁNTÁS Balázs, *The Period of Bomb Attacks: Paramilitary Formations and Terrorism in Hungary in the First Years of the Horthy-Era, 1922-1924.* Zittau, Weser Books, 2022.

KÁNTÁS Balázs, *A Kettőskereszt Vérszövetség: Egy titkos irreguláris katonai szervezet tevékenysége az 1920-as évek Magyarorszáján. The Double Cross Blood Union: A Secret Irregular Military Formation and its Activity in Hungary During the 1920s.* Budapest, Line Design Kiadó, Rerum Fides 4., 2022.

KÁNTÁS Balázs, Héjjas Iván. *Vázlat egy magyar radikális jobboldali katonatiszt-politikus életrajzához és kapcsolatrendszeréhez,* Budapest, Hungarovox Kiadó, 2022.

KARSAI Elek, *Számjeltávirat valamennyi magyar királyi követségnek,* Budapest, Táncsics Kiadó, 1969.

KARSAI László, *Szálasi Ferenc. Politikai életrajz,* Budapest, Balassi Kiadó, 2016.

Janet KERÉKES, *Álarcosbál a Fehér Keresztben. A zsidó asszimiláció,* Budapest, L'Harmattan Kiadó, 2018.

KERÉKES Lajos, *Olaszország, Magyarország és az osztrák Heimwehr-mozgalom,* Történelmi Szemle, 1961/2, 199–216.

KEREKES Lajos, *Ausztria történelme 1918–1955*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1966.

KEREKES Lajos, *Hitler-puccs a sörházban*, Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1976.

KEREPESZKI Róbert, *A politikai és társadalmi élet határán. A Társadalmi Egyesületek Szövetsége a Horthy-korszakban*, in „...nem leleplezni, hanem megismerni és megérteni”. *Tanulmányok a 60 éves Romsics Ignác tiszteletére*, szerk. GEBEI Sándor – IFJ. BERTÉNYI Iván – RAINER M. János, Eger, Esterházy Károly Főiskola, 373–388.

KEREPESZKI Róbert, *A Turul Szövetség 1919–1945. Egyetemi ifjúság és jobboldali radikalizmus a Horthy-korszakban*, Máriabesenyő, Attraktor Kiadó, 2012.

KEREPESZKI Róbert, *A Vitézi Rend, 1920–1945*, Máriabesenyő, Attraktor Kiadó, 2013.

KEREPESZKI Róbert, *Darányi Kálmán. Pályakép, személyiség, korrajz*, Budapest, Kronosz Kiadó, 2018.

David KING, *The Trial of Adolf Hitler. The Beer Hall Putsch and the Rise of the Nazi Germany*, London–New York, W. W. Norton and Company, 2017.

KIRSCHNER Béla, *A „szakszervezeti kormány” hat napja, 1919*, Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1968.

KOLONTÁRY Attila, *Alekszej von Lampe, Vrangél báró katonai képviselője Magyarországon*, Pécs, PTE BTK Történettudományi Intézet –Modernkori Oroszország és Szovjetunió Történeti Kutatócsoport, MOSZT-füzetek 1., 2015.

KOMORÓCZY Géza, *A zsidók története Magyarországon II. 1849-től a jelenkorig*, Pozsony, Kalligram, 2012.

KONOK Péter, *Az erőszak kérdései 1919–1920-ban. Vörösteror–fehérterror*, Múltunk, 2010/3, 72–91.

KÓRÓDI Máté, *Adattár a Magyar Nemzeti Hadsereg különítményes csoportjai és más fegyveres szervek által elkövetett gyilkosságokról, 1919. augusztus 3.–1921. október 23.*, Budapest, Clio Intézet, Clio Kötetek 2., 2020.

KOVÁCS Tamás, *Adalékok a Magyar Királyi Külügyminisztérium szerepéhez az államvédelemben és az államrendészetben*, Fons, 2008/1, 81–94.

KOVÁCS Tamás, *Az ellenforradalmi rendszer politikai rendészetének genezise, 1919–1921*, Múltunk, 2009/2, 64–92, 75.

KOVÁCS Tamás, *Megfigyelés, internálás, deportálás. Az internálás és a toloncolás kérdésköre a két világháború között, különös tekintettel a II. világháború korára*, PhD-értekezés, Pécs, Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Interdiszciplináris Doktori Iskola, 2013.

KOVÁCS Tamás, *A Nemzeti Hadsereg és a tiszti különítmények*, in *Csoportosulás, lázadás és a társadalom terrorizálása. Rendészettörténeti Tanulmányok 2.*, szerk. JÁMBOR Orsolya Ilona–TARJÁN G. Gábor, Budapest, Rendőrség Tudományos Tanácsa, 2019, 151–172.

KOVÁCS Tamás, *A Honvédelmi Minisztérium „T” Szervének létrejötte és működése, avagy elhárítás és kémkedés az I. világháború végétől a bethleni*

konszolidációig, Budapest, Nemzeti Közszerolgalati Egyetem, 2020.

KOVÁCS Zoltán András, *Láday Istvánnak, a Szálasi-kormány belügyminiszteriumi államtitkárának fogóságban írott feljegyzései*, Lymbus, 2008/6, 321–355.

KOVÁCS M. Mária, *Liberalizmus, radikalizmus, antiszemitiizmus. A magyar orvosi, ügyvédi és mérnöki kar politikája 1867 és 1945 között*, Budapest, Helikon Kiadó, 2001.

KÖPFLER Balázs, *Friedrich István szerepe a Keresztény Nemzeti Egyesülés Pártjának létrejöttében és felbomlásában*, Közép-Európai Közlemények, 2017/4, 83–100.

KŐSZEGVÁRI Tibor, *Diverzió*, Zrínyi Katonai Kiadó, 1984.

KRISTÓ NAGY István, *A nyilasok*, Budapest, Ezredvég Alapítvány, Z-füzetek 28., 1991.

Gabriele KRÜGER, *Die Brigade Erhardt*, Hamburg, Leibnitz Verlag, 1971.

John T. LAURIDSEN, *Nazism and the Radical Right in Austria, 1918–1934*, Koppenhága, The Royal Library–Museum Tusculanum Press, 2007.

L. NAGY Zsuzsa, *Szabadkőművesek*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1988.

L. NAGY Zsuzsa, *Egy politikus polgár portréja. Rassay Károly*, Budapest, Napvilág Kiadó, 2006.

Magyarország a második világháborúban. Lexikon A-Zs, főszerk. SIPOS Péter, Budapest, Petit Real Könyvkiadó–Magyar Tudományos Akadémia Történettudományi Intézete–Honvédelmi Minisztérium Hadtörténeti Intézet és Múzeum–Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem–Magyar Hadtudományi Társaság, 1997.

Magyarországi politikai pártok lexikona, 1846–2010, főszerk. VIDA István, Budapest, Gondolat Kiadó, 2011.

Magyarország történeti kronológiája 3. 1848–1944, szerk. BENDA Kálmán, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1983.

Magyar pokol. A magyarországi fehérterror betiltott és üldözött kiadványok tükrében, szerk. MARKOVITS Györgyi, Budapest, Magvető Könyvkiadó, 1964.

MAJOR Ákos, *Népbíráskodás és forradalmi törvényesség. Egy népbíró visszaemlékezései*, szerk. ZINNER Tibor, Budapest, Minerva Könyvkiadó, 1988.

MÁRKUS László, *Károlyi Gyula-kormány bel- és külpolitikája*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1968.

Megfigyelés alatt. Dokumentumok a horthysta titkosrendőrség működéséről 1920 –1944, forráskiad. BERÁNNÉ NEMES Éva, HOLLÓS Ervin, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1977.

Susanna MEINL, *Nationalsozialisten gegen Hitler. Die nationalrevolutionäre Opposition um Friedrich Wilhelm Heinz*, Berlin, Siedler Verlag, 2000.

Armin MOHLER, *Die Konservative Revolution in Deutschland 1918–1932. Ein Handbuch*, Darmstadt, Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 1989.

Paolo MORISI, *Hell in the Trenches. Austro-Hungarian Stormtroopers and Italian Arditi in the Great War*, Warwick, Helion and Company, 2018.

Jun NAKATA, *Der Grenz- und Landesschutz in der Weimarer Republik 1918–1933. Die geheime Aufrüstung und die deutsche Gesellschaft*, Rombach Verlag, Freiburg im Breisgau, 2002.

NÁNÁSI László, *A jogrend szolgálatában. Váry Albert élete és működése, 1875–1943*, Budapest, Magyarország Legfőbb Ügyészsége, 2015.

NÁNDORI Pál, *A hirtenbergi fegyverszállítás*, Hadtörténelmi Közlemények, 1968/4, 636–657.

NÁNDORI Pál, *A Marseilles-i gyilkosság nemzetközi jogi vonatkozásai*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1972.

NEMES Dezső, *Az ellenforradalom története Magyarországon 1919–1921*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1967.

NÉMETH István, *Magyarok és németek (1914–1934)*, Budapest, Magánkiadás, 2017.

NÉMETH István, *Császárságból diktatúrába. Németország a 20. század első felében*, Budapest, L'Harmattan Kiadó, 2017.

NÉMETH István, *A Wilhelmstrasse és Magyarország. Az 1920-as évek (1. rész)*, Valóság, 2017/6, 45–80.

NÉMETH István, *Német haditengerészeti és légügyi lépések a versailles-i békeszerződés kijátszására a weimari köztársaság (1919–1933) éveiben*, Acta Academiae Agriensis. Sectio Historiae, 2017/XLIV, 523–534.

OLASZ Lajos, *A kormányzóhelyettesi intézmény története, 1941–1944*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 2007.

OLASZ Lajos, *Tervek a Felvidék visszafoglalására 1920-ban*, Közép-Európai Közlemények, 2020/4, 89–114.

ORMOS Mária, *Hitler*, Budapest, T-Twins Kiadó, 1994.

ORMOS Mária, *Mussolinitól Hitlerig*, in *Akik nyomot hagytak a 20. századon. Diktátorok – diktatúrák*, szerk. ERÉNYI Tibor, Budapest, Napvilág Kiadó, 1997, 27–47.

ORMOS Mária, *Egy magyar médiavezér. Kozma Miklós*, Budapest, PolgArt Kiadó, 2001.

PAKSA Rudolf, *Szélsőjobboldali pártok és mozgalmak a Horthy-korszakban*, Kommentár, 2007/5, 68–75.

PAKSA Rudolf, *A magyar szélsőjobboldal története*, Budapest, Osiris Kiadó, 2012.

PAKSA Rudolf, *Magyar nemzetiszocialisták. Az 1930-as évek új szélsőjobboldali mozgalma. pártjai, politikusai, sajtója*, Budapest, Osiris Kiadó–MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézet, 2013.

PAKSA Rudolf, *A numerus clausus, Gróf Bethlen István és kora*, szerk. NAGY Zsejke, Budapest, Osiris Kiadó, 2014, 137–157.

PAKSA Rudolf, *A fehérterror „logikája”. Események, olvasatok, kontextusok*, in *Terror 1918-1919. Forradalmárok, ellenforradalmárok, megszállók*, szerk. MÜLLER Rolf– TAKÁCS Tibor–TULIPÁN Éva, Budapest, Jaffa Kiadó, 2019, 217–245.

PAKSY Zoltán, *Nyilas mozgalom Magyarországon 1932–1939*, Budapest, Gondolat Kiadó, 2013.

PAPP István, *A magyar népi mozgalom története, 1920–1990*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2012.

PAPP István, *Szemek a láncban. Játsszámák a magyar állambiztonság történetében*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2015.

PAPP István, *Fehér Lajos. Egy népi kommunista pályaképe*, Budapest–Pécs, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára–Kronosz Kiadó, 2018.

PÁSZTOR Mihály, *A fehérterror néhány jelensége. Pest megye 1919–1920*, Budapest, Pest Megyei Levéltár, 1985.

PATAKI Ferenc, *Az ellenforradalom hadserege 1919–1921*, Budapest, Zrínyi Kiadó, 1973.

PELLE János, *Gázkamra a sörgyárban? Munkaszolgálatosok Kőszegen és orvosuk népbírósági pere*, Életünk, 2017/1, 1–29.

PINTÉR István, *Ki volt Horthy Miklós?*, Budapest, Zrínyi Könyvkiadó, 1968.

PÓCS Nándor, *Varjúsereg. Kováts Tivadar és a magyar fajvédelem láthatatlan útjai*, Budapest–Pécs, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára–Kronosz Kiadó, 2022.

PORKOLÁB Imre, *Az aszimmetrikus hadviselés adaptációja. A tradicionális és irreguláris hadikultúrák összehasonlításának vizsgálata*, Budapest, Ludovika Egyetemi Kiadó, 2020.

PÖLÖSKEI Ferenc, *Hungary After Two Revolutions 1919–1922*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1980.

PRÓNAY Pál, *A határban a halál kaszája. Fejezetek Prónay Pál naplójából*, forráskiad. PAMLÉNYI Ervin, SZABÓ Ágnes, Budapest, Kossuth Könykiadó, 1963.

PÜSKI Levente, *A Horthy-korszak szürke eminenciása. Károlyi Gyula (1871–1947)*, Pécs, Kronosz Kiadó, 2016.

PÜSKI Levente, *A Horthy-korszak politikai rendszere*, in *A Horthy-korszak vitatott kérdései*, Budapest, Kossuth Kiadó, 55–74.

RESPERGER István, *Die Risiken, Herausforderungen, und Bedrohungen. Die Rolle der Streitkräfte in den neuen bewaffneten Konflikten aus ungarischen Sicht*, Hamburg, Hamburg University of Applied Sciences, 2003.

RESPERGER István–KISS Álmos Péter–SOMKUTI Bálint, *Aszimmetrikus hadviselés a modern korban. Kis háborúk nagy batáással*, Budapest, Zrínyi Kiadó, 2013.

RESPERGER István, *Stratégiák és fogalmak háborúja, az aszimmetrikus hadviselés hadtudományi megközelítése*, Hadtudomány, 2016/26, 37–50.

RESPERGER István, *A válságkezelés és a hibrid hadviselés*, Budapest, Dialóg Campus Kiadó, 2018.

Alexandra ROBBINS, *Secrets of the Tomb. Skull and Bones, the Ivy League, and the Hidden Paths of Power*, Back Bay Books, Boston–New York, 2002.

ROMSICS Ignác, *Franciaország, Bethlen és a frankhamisítás*, Történelmi Szemle, 1981/1, 67–86.

ROMSICS Ignác, *A Duna–Tisza köze hatalmi-politikai viszonyai 1918–19-ben*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1982.

ROMSICS Ignác, *A trianoni békeszerződés*, Budapest, Helikon Kiadó, 2015.

ROMSICS Ignác, *A Horthy-korszak*, Budapest, Helikon Kiadó, 2017.

ROMSICS Ignác, *A nagy háború és az 1918–1919-es magyarországi forradalmak*, Helikon Kiadó, Budapest, 2018.

ROMSICS Ignác, *Bethlen István*, Budapest, Helikon Kiadó, 2019.

ROMSICS Ignác, *Honmentők/honvesztők*, Budapest, Helikon Kiadó, 2021.

RÓNA Tamás, *A kecskeméti zsinagóga és hívei*, in *ORZSE Évkönyv 2004–2007*, szerk. SCHÖNER Alfréd, Országos Rabikéző – Zsidó Egyetem–Gabbiano Print Kft., Budapest, 2008, 373–380.

RÓNA Tamás, *Judaizmus és közösségtörténet. Kecskemét rabbijainak működése történet-szociológiai aspektusból*, PhD-értekezés, Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetem, 2010.

RÓNA Tamás–SCHINDLER Iván, *Schindler József szegedi főrabbi emlékezete*, Szeged, Szegedi Zsidó Hitközség dr. Birnfeld Sámuel Könyvtára, 2019.

RÓNA Tamás, *Judaizmus és községtörténet. Kecskemét rabbijainak működése történet-szociológiai megközelítésben*, Budapest, Magyarhoni Zsidó Imaegylet (ZSIMA), 2022.

RÓNA Tamás, *Az örökös éjszakája. Válogatott zsidó vallástudományi tanulmányok*, Budapest, Magyarhoni Zsidó Imaegylet (ZSIMA), 2022.

RÓNA Tamás, *Láss túl a falakon! Tamás Róna főrabbi válogatott tanításai, beszédei, előadásai*, Budapest, Magyarhoni Zsidó Imaegylet (ZSIMA), 2022.

RÓNA Tamás, *A község szolgálatában. Kecskemét négy neves rabbijának pályarajza a dualizmustól a Kádár-korszakig*, Budapest, Magyarhoni Zsidó Imaegylet (ZSIMA), 2022.

RÓNA Tamás, *Kiáltó folyam, avagy a hullámtörés analógiája. Róna Tamás főrabbi egybegyűjtött írásai*, Budapest, Magyarhoni Zsidó Imaegylet (ZSIMA), 2022.

Thomas L. SAKMYSTER, *Hungary's Admiral on Horseback. Miklós Horthy, 1918–1944*, Washington, Columbia University Press, 1994.

Karin SCHAEFER, *German Military and the Weimar Republic. General Hans von Seeckt, General Erich Ludendorff and the Rise of Hitler*, London, Pen and Sword Military, 2020.

SCHUTZBACH Csaba, *Friedrich István. 100 éve történt az ősziirózás forradalom*, Veszprém, Magyar Vidék 56-os Szervezet Országos Központja, 2018.

SERFŐZŐ Lajos, *A titkos társaságok és a konszolidáció 1922–1926-ban*, Acta Universitatis Szegediensis de Attila József Nominatae. Acta Historica, Tomus LVII, 1976, 3–60.

SHVOY Kálmán, *Shvoy Kálmán titkos naplója és emlékirata 1920–1945, forráskiad* Perneki Mihály Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1983.

Jean-François SIGNIER, *Titkos társaságok*, Athenaeum Kiadó, Budapest, 2006.

SIMON István, *Egy „keresztény-nemzeti” csúcsmenedzser*, *Wünscher Frigyes*, *Múltunk*, 2006/2, 31–53.

SIPOS Péter, *A konspiráció mítosza. Titkos szerveződések Magyarországon 1919–1944*, *Beszélő*, 1995/29–30.

SOMBOR-SCHWEINITZER József, *Rendőrségi célkeresztben a szélsőjobb. Dr. Sombor-Schweinitzer József feljegyzése a szélsőjobboldali mozgalmakról, 1932-1943*, forráskiad. KOVÁCS Tamás, Budapest, Gondolat Kiadó, 2009.

SOÓS László, *A Nemzeti Munkavédelmi Szervezet létrehozása és tevékenységének első évei, 1921–1926*, *Levéltári Szemle*, 1979/1–2, 277–291.

SÓREGI Zoltán, *Egy felemás diverzánshack. Szabadcsapatok Kárpátalján 1938 őszén*, *Felderítő Szemle*, 2009/4, 148–156.

SÓREGI Zoltán, *Adalékok a marseille-i merénylet*hez, *Archívnet*, 2013/4.

https://archivnet.hu/hadtortenet/adalekok_a_marseillei_merenylet_hatterehoz.html

SUBA János, *Karhatalmi formációk Magyarországon 1918–1920*, Rendvédelem-történeti Füzetek 2008/18, 131–142.

SUBA János, *A Nemzeti Hadsereg csendőralakulatai 1919–1921*, Közép-európai Közlemények, 2015/4, 47–60.

SUBA János, *Polgárőrség szervezése 1919–1921*, Rendvédelem-történeti Füzetek, 2018/56, 131–144.

SZABÓ Ferenc SJ, *Prohászka Ottokár élete és műve (1858–1927)*, Budapest, Szent István Társulat, 2007.

SZAKÁLY Sándor, *A magyar katonai felső vezetés, 1938–1945*, Budapest, Ister Kiadó, 2001.

SZAKÁLY Sándor, *Honvédség és tisztikar 1919–1947*, Budapest, Ister Kiadó, 2002.

SZAKÁLY Sándor, *Napló, naplószerű emlékirat, emlékirat?. Shvoy Kálmán titkos naplója és emlékirata*

1918–1945 nyomán a naplóíró felelőségéről és a forráskritika fontosságáról, in *Emlékirat és történelem*, szerk. HORVÁTH Jenő–PRITZ Pál. Budapest, 2012. Magyar Történelmi Társulat – Nemzetközi Magyarságtudományi Társaság. 82–98.

SZAKÁLY Sándor, *Az önálló magyar katonai hírszerzés és kémelhárítás létrehozása 1918–1922*, in *A XIX–XX. századi magyar állam nemzetbiztonsági testületei*, szerk. BODA József–PARÁDI József, Budapest, Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság–Nemzetbiztonsági Szakszolgálat, 2014, 101–116.

SZAKÁLY Sándor, *A 2. vkf. osztály, Tanulmányok a magyar katonai hírszerzés és kémelhárítás történetéről, 1918–1945*, Budapest, Magyar Napló Kiadó–Veritas Történetkutató Intézet, 2015.

SZAKÁLY Sándor, *Az Evidenzbürotól az önálló magyar katonai hírszerzés megteremtéséig*, *Felderítő Szemle*, 2016/11, 64–74.

Szakmatörténeti szemelvények, forráskiad. BODA József–DOBÁK Imre–REGÉNYI Kund–SZILI

László, Budapest, Nemzetbiztonsági Szakszolgálat, 2014.

SZÁSZ László, *Bánffy Miklós. Az erdélyi szellem arisztokratája*, Budapest, Magyar Művészeti Akadémia, 2020.

SZÁVAI Ferenc, *Az Osztrák–Magyar Monarchia felbomlásának következményei. Az államutódlás vitás kérdései*, Pécs, Pro Pannonia Kiadó, 2004.

SZEKÉR Nóra, *A Magyar Közösség története*, PhD-értekezés, Budapest, Pázmány Péter Katolikus Egyetem Történettudományi Doktori Iskola, 2009.

SZEKÉR Nóra, *Titkos társaság. A Magyar Testvéri Közösség Története*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2017.

SZERÉNYI Ildikó–VISZKET Zoltán, *Buzgó Mócsing, az igazi Trebitsch*, Archivnet, 2006/3.
http://www.archivnet.hu/kuriozumok/buzgo_mocsing_az_igazi_trebitsch.html

TAKÁCS Tibor, *Megfigyelt, kitelepített, megfigyelt. Mikecz Ödön és a politikai rendőrség 1951 után*, in

Honukban otthontalanok. Tanulmányok az 1951. évi budapesti kitelepítések történetéből, szerk. GYARMATI György–PALASIK Mária, Budapest–Pécs, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára–Kronosz Kiadó, 2018, 251–273.

Dmitar TASIĆ, *Paramilitarism in the Balkans. Yugoslavia, Bulgaria, and Albania, 1917–1924*, Oxford, Oxford University Press, 2020.

TÓTH Attila, *Piroska János élete és festészete*, Csongrád, Magánkiadás, 2009.

TÓTH Imre, *Egy polgári arisztokrata. Kánya Kálmán (1869–1945)*, Pécs, Kronosz Kiadó, 2016.

TÓTH Imre, *Két Anschluss között. Nyugat-Magyarország és Burgenland Wilsontól Hitlerig*, Budapest, Kronosz Kiadó, 2020.

TÓTH Tibor, *A hungarista mozgalom emigrációtörténete az „Út és cél” és a „Hungarista Tájékoztató” című sajtótermékek tükrében*, Debrecen, Debrecen University Press, 2008.

Giovanni A. TRAVAGLINO–Lisbeth DRURY, *The Secret Power of Criminal Organizations. A Social Psychological Approach*, Springer, Berlin, 2020.

TURBUCZ Dávid, *Horthy Miklós*, Budapest, Napvilág Kiadó, 2011.

TURBUCZ Dávid, *Horthy Miklós, a a haditengerészti*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2022.

TURBUCZ Dávid, *Horthy Miklós világképe és gondolkodásmódja az első világháborút követően*, in *Trianon után. Politikai gondolkodás és történetírás*, szerk. HÓNICH Henrik, Budapest, Századvég Kiadó, 2022, 167–186.

UJSZÁSZY István, *Vallomások a holtak házából. Ujszászy István vezérőrnagynak, a 2. vkf. osztály és az Államvédelmi Központ vezetőjének az ÁVH fogságában írott feljegyzései*, forráskiad. HARASZTI György, KOVÁCS Zoltán András, SZITA Szabolcs, Budapest, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára–Corvina Kiadó, 2007.

UJVÁRY Gábor, „Egy európai formátumú államférfi”. *Klebelsberg Kuno (1875-1932)*, Pécs, Kronosz Kiadó, 2014.

UNGVÁRY Krisztián, *Egy magyar intézmény. A „Zsidókérdést Kutató Intézet” keletkezéséhez*, 1956-os Intézet Évkönyve, 2003, 147–163.

UNGVÁRY Krisztián, *A Horthy-rendszer mérlege. Diskrimináció, szociálpolitika és antiszemitizmus Magyarországon 1914–1944*, Pécs, Jelenkor Kiadó–Országos Széchenyi Könyvtár, 2012.

UNGVÁRY Krisztián, *Horthy Miklós. A kormányzó és felelőssége 1920–1945*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2020.

UNGVÁRY Krisztián, *Kiugrás a történelemből. Horthy Miklós a világpolitikai színpadán*, Budapest, Open Books, 2022.

Uğur Ümit ÜNGÖR, *Paramilitarism. Mass Violence in the Shadow of the State*, Oxford, Oxford University Press, 2020.

VÁGI Zoltán, *Endre László. Fajvédelem és antiszemitizmus a közigazgatási gyakorlatban 1919–1944*, in *Tanulmányok a Holokausztról II.*, szerk. Randolph L. BRAHAM, Budapest, Balassi Kiadó, 2002, 81–154.

VARGA Krisztián, *Az 1945 előtti politikai rendőrség Wayand Tibor detektívfelügyelő önvallomásában*, Betekintő, 2009/1.

http://www.betekinto.hu/sites/default/files/betekinto-szamok/2009_1_varga_k.pdf

VARGA Krisztián, *Ellenség a baloldalon. Politikai rendőrség a Horthy-korszakban*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2015.

VARGYAI Gyula, *A biatorbágyi merénylet. Merénylet a merénylet ellen*, Budapest, Hadtörténelmi Levéltár–Paktum Nyomdaipari Társaság, 2002.

VÁRY Albert, *A vörös uralom áldozatai Magyarországon*, Vác, A Váci Királyi Országos Fegyintézet Könyomdája, 1922.

VESZPRÉMY László Bernát, „*Ne hagyjátok őket elcípelni!*”. *Zadravec̄ István és a holokauszt*, Sapientiana, 2016/1, 78–91.

VESZPRÉMY László Bernát, 1921. *A Horthy-rendszer megszilárdulásának története*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2021.

VONYÓ József, *Jobboldali radikálisok Magyarországon 1919–1944. Tanulmányok, dokumentumok*, Budapest, Kronosz Kiadó, 2012.

VONYÓ József, *Gömbös Gyula*, Budapest, Napvilág Kiadó, 2014.

VONYÓ József, *Gömbös Gyula és a hatalom. Egy politikussá lett katonatiszt*, Budapest, Kairosz Kiadó, 2018.

Robert G. L. WAITE, *Vanguard of Nazism The Free Corps Movement In Post-War Germany 1918-1923*, New York, W. W. Norton and Company, 1969.

Bernard WASSERSTEIN, *Az igazi Trebitsch. Az átváltozóművész*, ford. MOLNÁR György, Budapest, Akadémiai Kiadó, 2016.

WAYAND Tibor, *Övallatás. Wayand Tibor fogságban írt visszaemlékezései, 1945–1946*, forráskiad. VARGA Krisztián, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára–Kronosz Kiadó, Budapest, 2019.

Thomas WIEDER, *Genre fasciste. Dans les années 1920, Adolf Hitler était surveillé par les services français. La fiche rédigée sur le futur Führer dort dans une armoire des Archives nationales*, Le Monde, 2009. november 20.

WINDISCH-GRAETZ Lajos, *Hősök és csirkefogók. Megélt történelem 1899–1964*, ford. NYIZSNYÁNSZKY Ferenc, Budapest, Athenaeum Kiadó, 2019.

ZADRAVECZ István, *Páter Zadraveczen titkos naplója*, forráskiad. BORSÁNYI György, Kossuth Könyvkiadó, 1967.

ZAKAR József, *Fajvédők az 1920-as évek Magyarországon*, in *Tanulmányok a Holokausztról V.*, szerk. Randolph L. BRAHAM, Budapest, Balassi Kiadó, 2011, 52–111.

ZEIDLER Miklós, *A revíziós gondolat*, Pozsony, Kalligram, 2009.

ZEIDLER Miklós, *Külpolitika és revízió – Mindent vissza?*, in *A Horthy-korszak vitatott kérdései*, Budapest, Kossuth Kiadó, 175–196.

ZINNER Tibor, *Adatok a szélsőjobboldali egyesületek megalakulásának körülményeihez*, Történelmi Szemle, 1979/3-4, 562–576.

ZINNER Tibor, *Adatok az Ébredő Magyarok Egyesületének 1918. november–1920. március közötti történetéhez*, Budapest Főváros Levéltára Közleményei, 1978/1, 251–284.

ZINNER Tibor, *Az egyesületek, pártok feloszlatása Budapesten 1945 és 1948 között 1.*, Politika-Tudomány, 1987/4, 60–77.

ZINNER Tibor, *Az egyesületek, pártok feloszlatása Budapesten 1945 és 1948 között 2.*, Politika-Tudomány, 1988/2, 76–88.

ZINNER Tibor, *Az ébredők fénykora, 1919–1923*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1989.

ZINNER Tibor, *Gyorstalpaló tanfolyam. A Büntetőbírói és Ügyészi, majd Bírói és Államügyészi Akadémia története előzményeivel és következményeivel*, Budapest, Nemzeti Emlékezet Bizottsága, 2022.

E kis könyv egy olyan radikális jobboldali titkos társaságot vizsgál, amely valahol a paramilitarizmus és a bűnözés határán foglal helyet. Az 1920-as évek radikális jobboldali titkos szervezeteinek és titkos paramilitáris alakulatainak működésére ugyanis igen jó esettanulmányként szolgálhat a Cselekvő Magyarok Tábora névre hallgató organizáció bemutatása, amelynek tagjai súlyos bűncselekményeket, többek között rablógyilkosságot követtek el, így konkrét tevékenységükről többek között az ellen nyomán lefolyt büntetőper irataiból tudunk. A szervezetet a rendelkezésre álló adatok alapján 1922–1923 körül kezdte el szervezni Bedó József magánhivatalnok és Dula József államvasúti tisztviselő, két Erdélyből repatriált, viszonylag fiatal első világháborús veterán, akik többek között irreguláris katonákként a nyugat-magyarországi felkelésben is részt vettek. Végül egy idős budapesti ékszerész sérelmére elkövetett, brutális rablógyilkosság elkövetőiként állították őket bíróság elé. Esetük remekül illusztrálja azt a tragikus társadalomtörténeti tényt, hogy az első világháborút megjárt, majd a zavaros, polgárháborús időkben irreguláris keretek között tovább katonáskodó fiatal emberek nem tudtak, és nem is igazán akartak visszailleszkedni a társadalomba, és saját hazafias érdemeikre hivatkozva munka nélkül szerettek volna maguknak megélhetést biztosítani, e célból pedig súlyos bűncselekményeket követtek el. Miután a konszolidáció előrehaladtával a Bethlen-kormány fokozatosan leszerelte a különböző jobboldali fegyveres csoportokat, és tagjaik többnyire már nem tudtak megélni irreguláris katonai tevékenységükből, fokozatosan a törvény módszeres áthágásában találták meg boldogulásuk útját.